24-мĕш çул тухать. Хакĕ 10 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
МАРТ
4
ЫТЛАРИКУН
52 (5767) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Кашни заводрах тасалăх тата большевикла йĕркелĕх пултăр

Партин Пĕтĕм Союзри вунсаккăрмĕш конференцийĕ промышленноçăн тата транспортăн пĕтĕм ĕçĕсене кĕске вăхăтрах лайăхлатма хушса хăварчĕ. Пирĕн социализмлă тăван çĕршывра кая юлса ныракан, убыткăпа ĕçлекен е государство ĕнси çинче ларакан предприятисем пулмалла мар.

Промышленноçпа транспортри ертсе пыракан работниксен, çавăн пекех парти организацийĕсен предприятисен ĕçĕнчи çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе, заводсемпе фабрикăсенче, чугунçулсенче большевикла йĕркелĕх тăвас тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеме тытăнмалла. Производствăллă плана тултарса пыман пĕр предприяти те, пĕр цех та, пĕр сменăпа бригада та ан пултăр, вĕсем хăйсен планне кашни кун тултарса пыччăр. Унсăр пуçне плана халичченхи пек хисеп тĕлĕшĕнчен кăна мар, пахалăх, комплект, ассортимент тĕлĕшĕнчен те пĕтĕмпех тултармалла. Завод, фабрика туса кăларнă пĕтĕм продукци стандартлă пултăр, продукцин хăйне ларакан хакĕ пĕрмаях чакса пытăр, завод государствăна пысăк тупăш парса тăтăр.

Пирĕн мĕнпур предприятисем чăннипех çавăн пек ĕçлеме вĕренсе çитсен, паллах, социализмлă тăван çĕршывăн экономикăллă тата оборонăллă хăвачĕ питех те вăйлăн çĕкленсе кайнă пулĕччĕ.

Партин XVIII конференцийĕ пĕтĕм хуçалăхăн ĕçри пахалăхне, унăн пĕтĕмĕшле культурине хăпартас задачăна та çавтери çивĕччĕн кăларса тăратрĕ. «Совет заводĕ тасалăхпа йĕркелĕх тĕлĕшĕнчен пример кăтартаканни пулмалла» (Г. Маленков).

Предприятисенче чи элементарлă япала—тасалăхпа йĕркелĕх çук пулсан, фабрикăсемпе заводсем хăйсен пĕтĕм хăвачĕпе ĕçлеме пултараймаççĕ. Тасалăхпа йĕркелĕх çук çĕрте мĕнпур оборудованисемпе тата инструментсемпе туллин усă курма, чĕртаварсене, материалсене, топливăна, электроэнергине перекетлеме, тирпейлĕн тыткаласа сыхласа усрама питех те хĕн.

Тасалăх тата йĕркелĕх çукки мĕн патне илсе пынине çак пример та лайăх кăтартса парать. Улатăрти паровозсем юсакан завод пирĕн республикăри чи пысăк заводсенчен пĕри. Тӳрех каласан пулать, ку завод пек тасамарланса кайнă заводсене тупма та хĕн. Заводăн пĕтĕм территорийĕ тăрăх çĕркăмрăкĕ, тимĕр, паровозсен кивĕ пайĕсем, тимĕр трубасем, тимĕр-хурçă таврашĕсем сапаланса выртаççĕ. Вĕсем ĕнтĕ куçа курăнакан япаласем, унсăр пуçне юр айĕнче мĕнчухлĕ пурлăх çĕрсе выртать пулĕ! Вăл никама та пăшăрхантармасть. Цехсене кĕрсе çӳреме çул çук, юр хӳсе кайнă, рабочисем ансăр сукмаксем тăрăх черетпе карталанса утса çӳреççĕ.

Цехсем ăшĕнче те тасамарлăх. Сăмахран, урапапа бандаж цехĕнчи бачдажнăй отделенинче хĕл кунĕсенче чăтма çук сивĕ тата сывламалла мар тĕтĕм. Чылай цехсенче станоксем тавра çĕклем-çĕклемĕпе выртакан ăпăр-тапăр куписем выртаççĕ, вĕсем ĕçлеме мар, иртсе çӳреме те кансĕрлеççĕ. Уйрăм станоксем çинче тимĕр кĕрпи, тăпра-тусан çупа çăрăнса хытса ларнă. Чӳречесем, стенасем çинче тем хулăмĕш тусан.

Заводра халăх пурлăхне сыхласа усрассишĕн, ăна тирпейлĕн тыткалассишĕн кĕрешмеççĕ. Завод тăрăх купи-купипе сапаланса выртакан çĕркăмрăкне пурте виçесĕр, кам мĕнчухлĕ çунтарас тет, çавăн чухлĕ çунтараççĕ. Шĕвек топливăна та çавнашкалах виçесĕр илсе, виçесĕр çунтарса пĕтереççĕ. Машинăсене сĕрмелли çу пăчĕ-пăчĕпе сая каять, ăна никам та шута илсе пымасть.

Тирпейсĕрлĕхпе культурăсăрлăхăн результачĕ çакăн пек: завод иртнĕ çулта тăван çĕршыв валли 18 паровоз юсаса çитереймерĕ, 441 пин тенкĕлĕх убытка чăтрĕ, кăçалхи икĕ уйăхри плана тултараймарĕ. Туса кăларнă продукцин хăйне ларакан хакĕ чакман, питех те пысăккăн хăпарнă, брак пĕтмен, вăл ӳснĕ. Пĕр çын ĕçленипе шутласан, цехсенче тасамар пулнă пирки, аварисем пулнă пирки заводри станоксем пиншер сехет ытла ĕçлемесĕр тăнă.

Производствăн пĕтĕм культурине хăпартсан кăна продукци туса кăларас ĕçре пĕртикĕслĕх пулма пултарать. Тасамарлăх вăл—предприятине пурпĕрех йĕркесĕрлĕх патне илсе пырать, график тăрăх ĕçлессине арпаштарса ярать, технологи дисциплинине пăсать, çĕнĕ техникăна ĕçе кĕртме, ăна пĕтĕм хăвачĕпе ĕçлеттерме чăрмантарать. Аçта пылчăк,—унта брак, ăçта тасалăхпа йĕркелĕх çук,—унта аварисем, простойсем, производствăллă çухатусем пысăк пулаççĕ.

Калас пулать, пирĕн республикăри чылай чугунçул станцисенче кирлĕ пек тасалăх, йĕркелĕх çук-ха. Уйрăмах станцири дежурнăйсен пӳлĕмĕсенче таса мар. Сăмахран, Улатăрти е Канашри станцисен дежурнăйĕсен пӳлĕмнех илер. Ку пӳлĕм—дежурнăйăн ĕç вырăнĕ. Унта ĕçсĕр-нимсĕр никам та кĕме пултараймасть, кĕмелле те мар. Анчах ку пӳлĕмре пурте пулаççĕ: пассажирсем те, клиентсем те, проводниксем те, пĕр сăмахпа каласан, пурте пулаççĕ, дежурная ĕçлеме чăрмантараççĕ. Ку пӳлĕмре яланах тĕтĕм каргаланса тăрать, урайсем таса мар, çӳпçап нумай, стенасем хуп-хура, тĕл-тĕл эрешмен картисем çакăнса тăраççĕ.

Хальхи вăхăтра пур предприятисенче те XVIII партконференци йышăннă решенисене вĕренеççĕ. Чылай предприятисен руководителĕсем заводсенче большевикла йĕркелĕх тăвас, производство культурине хăпартас тĕлĕшпе пысăк ĕçсем туса ирттерме йышăннă, ирттереççĕ те. Çав мероприятисене мĕнтери хăвăртрах пурнăçа кĕртсе пыраççĕ, çав хăвăртлăхсемпех заводсемпе фабрикăсенчи çитменлĕхсем те пĕтсе пыраççĕ.

Канашри вагонсем юсакан заводри ремонтпа механически цехри рабочисен паха пуçарăвне палăртса хăвармалла. Кунти рабочисем, Г. Маленков юлташăн докладне вуласа тухнă хыççăнах, станоксене тирпейлĕн тытса усрассишĕн пĕр-пĕрипе ăмăртса ĕçлеме тытăннă. Кашни рабочи ĕç пĕтнĕ хыççăн хăйĕн станокне, ĕç вырăнне тасатса, машинăсене çупа сĕрсе хăварать. Тимĕр стружкисене пуçтарса хума ятарласа ещĕксем тунă. Инструментсене тата запаслă пайсене тытса усрама тумбочкăсем тата хатĕр изделисем валли стелажсем пур.

Çак паха пуçарăва республикăри мĕнпур заводсемпе фабрикăсенче анлăн сарса пымалла. Заводри мĕнпур пурлăх вăл—халăх пурлăхĕ. Кашни рабочин, кашни работницăн халăх пурлăхне тирпейлĕн тытса усрассишĕн тăрăшмалла. Çакăн пек йĕркене яланлăха çирĕплетмелле: смена пĕтнĕ хыççăн кашни рабочи хăйĕн ĕç вырăнне, хăйĕн станокне тап-таса çутатса хăвартăр, тепĕр сменăна ĕçлеме тухакан рабочи çак станок çинче савăнса, тухăçлăн ĕçлетĕр.

Заводсемпе фабрикăсенче, чугунçулсемпе депосенче кăтартуллă тасалăх тата большевикла йĕркелĕх пулмалла. Производствăра тасалăх тата культура тытса пырас задачăна, чи çăмăл тата элементарлă, анчах çав вăхăтрах тем тесен те вăраха яма юраман задачăна, эпир халех татса пама тивĕçлĕ, мĕншĕн тесен промышленноçа малалла çĕклентерсе пырас задачăна элементарлă культурăсăр ăнăçлăн пурнăçа кĕртме çук, пирĕн çĕршыв умĕнче тăракан аслă задачăсене, социализмран коммунизма куçассипе çыхăнса тăракан задачăсене элементарлă культурăсăр татса пама пулмасть.

ССР Союзĕн 1-мĕш созыври Верховный Совечĕн VIII Сессийĕ

СОЮЗ СОВЕТĔНЧЕ

Мартăн 1-мĕшĕнче каçхине 6 сехетре Союз Совечĕн пиллĕкмĕш ларăвĕ уçăлнă. Председатель сĕтелĕ хушшинче — Союз Совечĕн Председателĕ депутат **А. А. Андреев**, Союз Совечĕн Председателĕн Заместителĕсем—**Т. Д. Лысенко** тата **У. Юсупов** депутатсем. Ложăсем çинче—СССР Верховный Совет Президиумĕн членĕсемпе Правительство членĕсем.

Председатель пулса ертсе пыраканĕ — Союз Совечĕн Председателĕ депутат А. А. Андреев çапла пĕлтерет: ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджечĕ çинчен тунă доклад тăрăх пренисене чарса лартма сĕнӳ панă. Çак сĕнĕве депутатсем пĕрсаслă пулса йышăнаççĕ. СССР Финанс Халăх Комиссарне **А. Г. Зверев** юлташа юлашки сăмах параççĕ.

— Депутат юлташсем, — тет Зверев юлташ, — ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджетне СССР Верховный Совечĕн Сессийĕнче пĕтĕмĕшпех ырларĕç. Союз Советĕнче, çавăн пекех Национальноçсен Советĕнче те депутатсем хăйсен выступленийĕсенче пĕр шухăшлă пулса çапла каларĕç: бюджет партипе правительство халăх хуçалăхĕпе культура строительствинче тата Совет Союзĕн оборонине çирĕплетес ĕçре лартнă задачăсемпе йăлтах килĕшсе тăрать. Союз Совечĕн Бюджет Комиссийĕ бюджетăн доход пайне 909,1 миллион тенкĕ ӳстерме сĕнӳ пачĕ. Бюджет Комиссийĕн çак тӳрлетĕвĕсемпе СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ килĕшет.

Зверев юлташ çапла пĕлтерет: хăшпĕр депутатсем чылай республикăсемпе облаçсенчи хуçалăхпа культура ĕçĕсем валли паракан ассигнованисене ӳстересси çинчен сĕнӳсем пачĕç, çак сĕнӳсемпе те правительство килĕшет.

Çапла, сăмахран, депутат **Корниец** сĕнӳ панă тăрăх, Украина СС Республикинчи çулйĕр строительстви валли татах 50 миллион тенкĕ тата Измаил хулинчи благоустройство валли 2 миллион тенкĕ хушса параççĕ. Узбек ССР Совнаркомĕн Председателĕ Пысăк Узбек тракчĕ çинче кĕпересемпе ытти сооруженисем тума 1,5 миллион тенкĕ, пулă хуçалăхне вăйлатма 750 пин тенкĕ хушса пама ыйтрĕ, правительство çак ыйтăва пурнăçа кĕртме май пур тесе шутлать. Депутат **Форш** сĕнӳ панипе Молдаван СС Республикинчи хуçалăхпа культура строительстви валли чылаях пысăк средствăсем хушса параççĕ. РСФСР Совнарком Председателĕн заместителĕ **Памфилов** юлташ совхозсенчи оборот средствисенчи çитменлĕхсене витме, çулсене, кĕперсене тата хуласемпе рабочи поселоксенчи тротуарсене юсама средствăсем хушса пама сĕннине те йышăннă. Литва СС Республикинчен суйланă депутат **Гедвилас** тата Эстони СС Республикинчен суйланă депутат **Лауристин** çав республикăсенчи промышленноçăн оборотлă средствисене ӳстересси çинчен ыйту лартрĕç. Правительство çак ĕçсем валли Литва ССР бюджечĕ тăрăх 25 миллион тенкĕ, Эстони ССР бюджечĕ тăрăх 15 миллион тенкĕ хушса пама йышăннă. Таджик СС Республикинчи, Казах СС Республикинчи, Башкир АСС Республикинчи хуçалăхпа культура строительстви валли паракан ассигнованисене ӳстереççĕ. Союз Совечĕн депутачĕсем пренисенче панă сĕнӳсем тăрăх хушса паракан ассигнованисем 161 миллион тенкĕ шутланаççĕ.

Зверев юлташ çапла кăтартса парать: ССР Союзĕн Государство бюджетне пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешни вăл — сталинла виççĕмĕш пятилеткăн тăваттăмĕш çулĕнчи халăх хуçалăх планне пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешни пулать. Парти, правительство, Сталин юлташ ертсе пынипе совет халăхĕ 1941 çулти бюджета тултарĕ тата ирттерсе те тултарĕ!

Зверев юлташăн çак сăмахĕсене саламласа, депутатсем нумайччен алă çупаççĕ.

Унтан Союз Совечĕн Бюджет Комиссийĕн содокладчикĕ депутат **К. И. Николаева** юлашки сăмах тухса калать. Бюджета кĕртнĕ хушусене пĕтĕмĕшпех ырласа, депутат Николаева çапла калать:

— Бюджета пурнăçа кĕртмелле тăвасси, финанс дисциплинине çирĕппĕн пăхăнса тăрасси, государство средствисене перекетлĕн тата тĕрĕс расходласси — мĕнпур совет, хуçалăх организацисемпе обществăллă организацисен обязанноçĕ пулса тăрать. Кирек мĕнле капитализмлă государствăра та халăх пуянлăха ӳстерсе пырать, анчах вăл пуянлăхпа харам пырсен пĕчĕк ушкăнĕ ырă курса пурăнать. Пирĕн çĕршывра миллионшар çынсем ӳстерсе пыракан калама çук пысăк пуянлăхсем пĕтĕм халăхăн ырлăхне ӳстерес ĕçе, социализмлă тăван çĕршыва малалла çирĕплетсе пырас ĕçе каяççĕ. Çакна ăна ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджечĕ питех те уççăн кăтартса парать. Çак бюджета пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешни вăл — коммунизм строительствинче çĕнĕ çитĕнӳсем тунине пĕлтерет!

Союз Совечĕ бюджета çирĕплетме тытăнать. ССР Союзĕн Государство бюджетне доходсемпе расходсем тăрăх тата 1941 çулти Государство бюджечĕ çинчен калакан Закона пĕрсаслă пулса çирĕплетеççĕ. Çавăн пекех колхозсенчен илмелли подоходнăй налог çинчен калакан Закона тата ялхуçалăх налогĕ çинчен калакан Закона улăштарнисене те пĕрсаслă пулса çирĕплетеççĕ.

Сесси кун йĕркинчи пĕрремĕш ыйту тăрăх ĕçсене туса пĕтернĕ. Союз Совечĕ иккĕмĕш ыйту çине — СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ Çиччĕмĕшпе Саккăрмĕш Сессисем хушшинче йышăннă тата Верховный Совет çирĕплетме тивĕçлĕ Указсене çирĕплетесси çине куçать. Ку ыйтупа СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ депутат **А. Ф. Горкин** доклад тăвать.

Депутат Горкин вуласа панă Указсене Союз Совечĕ пĕрсаслă пулса çирĕплетет. Унтан çаксене СССР Верховный Совечĕн Президиумĕн Председателĕн Заместителĕ пулма суйлаççĕ: депутат **Ф. Г. Бровко** — Молдаван ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ, депутат **Ю. И. Палецкис** — Литва ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ, **А. М. Кирхенштейн** — Латви ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ тата **И .Я. Варес** — Эстони ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ. Белорус СС Республикинчен суйланă депутатсем сĕнӳ панипе Союз Совечĕ **А. А. Волкова**, вăл Белорус ССР тулашĕнчи ĕçе куçса кайнă пирки, СССР Верховный Совет Президиумĕн членĕн обязанноçĕсенчен хăтарма тата **П. В. Пономаренко** депутата СССР Верховный Совет Президиумĕн членне суйлама постановлени йышăннă.

Председатель пулса ертсе пыраканĕ — депутат **Андреев** Союз Совечĕн VIII Сессине хупăннă, тесе пĕлтерет.

(ТАСС).

НАЦИОНАЛЬНОÇСЕН СОВЕТĔНЧЕ

Мартăн 1-мĕшĕнче ирхине 11 сехетре Национальноçсен Совечĕн пиллĕкмĕш ларăвĕ уçăлнă. Председатель сĕтелĕ хушшинче—Национальноçсен Совечĕн Председателĕ депутат **Н. М. Шверник**, Национальноçсен Совечĕн Председателĕн Заместителĕсем—**Ч. А. Асланова** тата **М. В. Кулагин** депутатсем. Ложăсем çинче—СССР Верховный Совет Президиумĕн членĕсемпе Правительство членĕсем.

— Депутат юлташсем,—тет Председатель пулса ертсе пыраканĕ—Национальноçсен Совечĕн Председателĕ депутат **Н. М. Шверник**,—ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджечĕ çинчен тунă доклад тăрăх пренисенче 30 çын тухса каланă. Пренисене чарса лартасси çинчен сĕнӳ панă.

Çак сĕнĕве йышăнаççĕ. Председатель пулса ертсе пыраканĕ СССР Финанс Халăх Комиссарне **А. Г. Зверев** юлташа юлашки сăмах парать:

А. Г. Зверев юлташ çапла кăтартса парать: ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджетне Национальноçсен Совечĕн Сессийĕнче тĕплĕн сӳтсе-явнă. Тухса каланă депутатсем çакна çирĕплетрĕç: СССР Совнаркомĕ Сессире çирĕплетме тăратнă бюджет пĕтĕмĕшпех партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă решенисенчен тухса тăрать, хуçалăх, культура тата оборона строительстви ĕçĕнче çĕршыв умне 1941 çулта лартнă задачăсене пĕтĕмĕшпех пурнăçа кĕртме май парать.

СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ хушнипе Зверев юлташ çапла пĕлтерет: Национальноçсен Совечĕн Бюджет Комиссийĕ бюджетăн доход пайне 909,1 миллион тенкĕ чухлĕ ӳстерессипе çинчен тата 273 миллион тенкĕ чухлĕ ассигнованисем хушса парасси çинчен тăратнă сĕнӳпе ССР Союзĕн Совнаркомĕ килĕшет.

Бюджета сӳтсе-явнă чухне хăшпĕр депутатсем Верховный Совет Сессийĕнчен хуçалăхпа культура строительстви валли средствăсем хушса пама ыйтрĕç. Зверев юлташ, СССР Совнаркомĕ чылай сĕнӳсемпе килĕшет, тесе пĕлтерет. Çапла, сăмахран, депутат **Былинский** Белорус СС Республикинчи çулйĕрпе кĕперсен строительстви валли, стройматериалсен промышленноçне вăйлатас ĕç валли тата Минск хулин благоустройстви валли расходсене ӳстересси çинчен панă сĕнĕве йышăннă. Кунсăр пуçне Совнарком Белорус ССР Наукăсен Академийĕ валли ассигнованисем хушса пани вырăнлă пулать тесе шутлать. Çавăн пекех депутат **Лацис** Латви СС Республикинчи шкулсен строительствипе ытти ĕçсем валли ассигнованисем хушса пама сĕннине те йышăннă—Латви республикине 6.600 пин тенкĕ хушса параççĕ. Депутатсем ыйтнă тăрăх Молдаван СС Республикинчи хуçалăхпа культура ĕçĕсем валли, Ташкент хулин благоустройстви валли, Сталинабадри шкулсен строительстви валли, Комсомольск хулинчи çулйĕр строительстви валли тата ытти ĕçсем валли те ассигнованисене ӳстерсе параççĕ. Национальноçсен Советĕнче пренисенче тухса каланă депутатсен сĕнĕвĕсем тăрăх ассигнованисем пурĕ союзлă республикăсен бюджечĕсем тăрăх 42 миллион тенкĕ чухлĕ ӳсеççĕ.

Сессире депутатсем бюджет ĕçĕ пирки асăрхаттарнисене тата СССР Наркомфинĕпе унăн вырăнти органĕсен контрольпа ревизи ĕçĕнчи çитменлĕхсене критикленисене тĕрĕс тесе йышăнать Зверев юлташ. СССР Наркомфинĕпе унăн вырăнти органĕсем çак критикăран кирлĕ выводсене йăлтах тăвĕç.

Национальноçсен Совечĕн Бюджет Комиссийĕн содокладчикĕ депутат **И. С. Хохлов** хăйĕн юлашки сăмахĕнче çапла калать: депутатсем бюджета пĕр шухăшлă пулса ырлани бюджет совет халăхĕн мĕнпур интересĕсене палăртса тăнине татах та тепĕр хут ĕнентерӳллĕн кăтартса парать. Çапла пĕр шухăшлă пулни совет халăхĕ совет правительстви тавра, коммунистла парти тата ĕçсыннисен çулпуçĕ Сталин юлташ тавра калама çук тачă пĕтĕçсе тăни çинчен калать.

Çапла каланине саламласа, депутатсем нумайччен алă çупаççĕ.

— СССР Финанс Халăх Комиссарĕ каласа пани,—тет депутат Хохлов, —çакна кăтартса парать: депутатсен выступленийĕсене Правительство шута илнĕ, вĕсен чи лайăх сĕнĕвĕсене йышăннă, çакă вăл пирĕн правительство халăх представителĕсен требованийĕсем çине пысăк тимлĕхпе пăхнине кăтартса парать. Бюджет Комиссийĕ ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджетне Зверев юлташăн юлашки сăмахĕнче каласа панă хушусемпе пĕрле çирĕплетме сĕнет. Çавăн пекех тата колхозсенчен илмелли подоходнăй налог çинчен калакан Закон проектне тата ялхуçалăх налогĕ çинчен калакан Закона кĕртмелли улăштарусен проектне, Правительство тăратнă проектсене, çирĕплетме сĕнет.

Национальноçсен Совечĕ ССР Союзĕн Государство бюджетне çирĕплетме тытăнать. ССР Союзĕн 1941 çулти Государство бюджечĕ çинчен калакан Закона пĕрсаслă пулса йышăнаççĕ.

Çавăн пекех колхозсенчен илмелли подоходнăй налог çинчен калакан Закона тата ялхуçалăх налогĕн Законĕнчи улăштарусене те пĕрсаслă пулса йышăнаççĕ.

Национальноçсен Совечĕ кун йĕркинчи иккĕмĕш ыйту çине—СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ Сессисем хушшинче йышăннă тата Верховный Совет çирĕплетме тивĕçлĕ Указсене çирĕплетес ыйту çине куçать. Çак ыйту тăрăх СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ депутат **А. Ф. Горкин** доклад тăвать.

Депутат Горкин вуласа панă Указсене Национальноçсен Совечĕ пĕрсаслă пулса çирĕплетет. Унтан çаксене пĕрсаслă пулса СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕн заместителĕсене суйлаççĕ: депутат **Ф. Г. Бровко** — Молдаван ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ, депутат **Ю. И. Палецкис** — Литва ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ, депутат **А. М. Кирхенштейн**—Латви ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ тата **И. Я. Варес**—Эстони ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ. Белорус СС Республикинчен суйланă депутатсем сĕнӳ панипе А. А. Волкова, Белорус ССР тулашĕнчи ĕçе куçнă пирки, СССР Верховный Совет Президиумĕн членĕн обязанноçĕсенчен хăтарма тата **П. К. Пономаренко** депутата СССР Верховный Совет Президиумĕн членне суйлама постановлени йышăннă.

Председатель пулса ертсе пыраканĕ депутат **Шверник** çапла пĕлтерет: Национальноçсен Совечĕн VIII Сессийĕн кун йĕркинчи ĕçсене туса пĕтернĕ тата Сесси хупăннă, тесе пĕлтерет.

(ТАСС).

СССР Верховный Совечĕн VIII Сессийĕ. ӲКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: СССР Верховный Совечĕн депутачĕсем лару перерывĕ вăхăтĕнче. Сулахайран сылтăмалла: В. Колтан, Г. Мезис, П. Галенек тата М. Хорунжийс (Латви ССР). А. Грибовский фото-ӳкерчĕкĕ. (ТАСС).

ССР Союзĕпе Венгри хушшинче почта-телеграф çыхăнăвĕпе чугунçул çыхăнăвĕн ыйтăвĕсем тăрăх килĕшӳсем тунă

Юлашки вăхăтра ССР Союзĕпе Венгри представителĕсем хушшинче почта-телеграф çыхăнăвĕпе чугунçул çыхăнăвĕн ыйтăвĕсем тăрăх Мускавра пынă калаçусем вĕçленнĕ. Калаçусем хыççăн ССР Союзĕпе Венгри хушшинче тӳрех телефонлă-телеграфлă çыхăнусем туса хурас, посылкăсем улăштарса илмелле тăвас ĕç çинчен тата тӳрех чугунçулпа çыхăнса тăрасси çинчен килĕшӳсем тунă.

Почта-телеграф çыхăнăвĕн ыйтăвĕсем тăрăх тунă килĕшӳ çине çаксем алă пуснă: ССР Союзĕ енчен—Çыхăну Халăх Комиссарĕн заместителĕ Г. А. Омельченко юлташ, Венгри енчен — почтăсен главнăй директорĕ г. К. Форстер.

Чугунçул тăрăх тӳрех грузсемпе пассажирсем çӳретесси çинчен тунă килĕшӳ çине çаксем алă пуснă: ССР Союзĕ енчен—Çулйĕр Халăх Комиссарĕн заместителĕ С. И. Багаев юлташ, Венгри енчен—Венгрири чугунçулсен главнăй директорĕ г. Н. Таркей.

Ялхуçалăхĕнче малта пыракансен республикăри канашлăвĕ умĕн

Мартăн 6-мĕшĕнче Шупашкарта ялхуçалăхĕнче малта пыракансен республикăри канашлăвĕ уçăлать. Канашлăва республикăри вăйлă тырпул мастерĕсем, колхоз производствинчи стахановецсемпе новаторсем, малта пыракан колхоз председателĕсем, бригадирсемпе звеноводсем, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçри ăстаçăсем, ялхуçалăх специалисчĕсем—пирĕн республикăн ялхуçалăхĕнчи чи лайăх çынĕсем пухăнаççĕ.

Канаш районĕ канашлăва 9 çын ярать. Вĕсем хушшинче—комбайнпа тырпул пухакан мастер ятне илнĕ, хальхи вăхăтра МТС механикĕ пулса ĕçлекен Ф. Г. Григорьев юлташ, Киров ячĕпе тăракан колхозри ферма заведующийĕ С. Н. Николаев юлташ. С. Н. Николаев юлташ тăрăшса ĕçленипе, ферма выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли плана ытлашшипех тултарнă. Мĕнпур çамрăк выльăха пăхса ӳстернĕ.

Канашлăва Хĕрлĕ Чутай районĕнчен «Красное Сормово» колхоз председателĕ В. П. Данилов юлташ килет. Ку колхоз иртнĕ виçĕ çул хушшинче кашни гектартан вăтам шутпа 17,21 центнер тĕштырă пухса кĕртнĕ. 1940 çулта Данилов юлташа Главвыставком пĕчĕк ылттăн медаль парса наградăланă. «Совет» колхоз членĕсем канашлăва кайма В. Н. Долгов юлташа суйланă. Долгов юлташ ертсе пынипе колхоз çулран-çул пысăк çитĕнӳсем туса пырать. Иртнĕ çулта колхоз кашни гектартан вăтам шутпа 19 центнер тĕштырă туса илнĕ. Главвыставком колхоза иккĕмĕш степеньлĕ диплом парса наградăланă. Районран пĕтĕмпе 10 делегат килет.

Çĕрпӳ районĕнчен килекен делегатсемпе пĕрле Анна Цветкова юлташ килет. Вăл Ворошилов ячĕпе тăракан колхозра доярка пулса ĕçлет. Иртнĕ çулта Цветкова юлташ кашни ĕнерен 2070 литр сĕт суса илнĕ, вăл 1940 çул хушшинче 736 ĕçкунĕ тунă.

Вăрнар районĕнчи Молотов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем республикăри канашлăва кайма колхоз председательне Ф. П. Михеев юлташа суйланă. Колхоз ялхуçалăхĕнчи пур ĕçсемпе те республикăра малта пырать. Вăл 1939—40 çулсенчи Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулнă, кăçалхи выставкăн участникĕ пулма заявлени панă. Колхоз çитес çуракине большевикла хатĕрленет. Уя 6100 лав ытла торф, 3100 лав тислĕк турттарса кăларнă, 62 центнер кĕл, 395 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухнă, 286 гектар çине юр тытса хăварнă. Вăрнар районĕ канашлăва пĕтĕмпе 11 çын суйласа ярать.

Çĕнĕ ФЗО шкулĕсем

Чăваш АССР Совнаркомĕ вăрман промышленноçĕ валли квалификациллĕ рабочисем хатĕрлес тĕлĕшпе Улатăр, Вăрнар, Йĕпреç, Шăмăршă вăрманпромхозĕсенче, Çĕмĕрлери тата Кирери вăрман пункчĕсенче ФЗО шкулĕсем уçма йышăннă. Çак шкулсене вĕренме колхоз çамрăкĕсене 1000 çын илмелле.

Ĕçсынни депутачĕсен район Совечĕсене 1941 çулти мартăн 20-мĕшĕнчен пуçласа апрелĕн 10-мĕшчен 17 çула çитнĕ арçын ачасене ФЗО шкулĕсене вĕренме яма уйăрма хушнă. Çак шкулсене вĕренме кайма уйăрнă çынсене ытти ФЗО шкулĕсене каякан çынсене панă пекех тăхăнмалли тумтирсем параççĕ.

Хаçат—выставка кандидачĕ

Облаçри «Більшовик Полтавщини» хаçата Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкинче анлăн кăтартса пама кандидата тăратнă. Иртнĕ çулта Полтава облаçĕ тĕштырăсен тухăçлăхĕпе Украинăра пĕрремĕш вырăн йышăннă.

Производство планне кашни кун, кашни цехра, кашни бригадăра, кашни станок çинче, кашни сменăра тултарса пымалла

Промышленноçпа транспорта большевикла ертсе пырар

Улатăр районĕн халăх хуçалăхĕнче промышленность тата транспорт пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Промышленноçăн уйрăм предприятийĕсем тата чугунçул транспорчĕ 1940 çулта начар мар ĕçлерĕç, государство панă плана хисеп енĕпе те, пахалăх енĕпе те тултарма пултарчĕç. Алтышеври хăма çуракан 5-мĕш номерлĕ завод производство программине иртнĕ çулти декабрĕн 5-мĕш тĕлнех 112 процент тултарнă, ĕç тухăçлăхне 151 процент ÿстернĕ. Технологи процесне тĕрĕс организацилени производство программине ăнăçлăн тултарма нумай пулăшнă.

Районра 9 промысла артелĕсем продукци туса кăларасси, 1939 çултипе танлаштарсан, 38,5 процент ÿсрĕ. Вĕсем çĕнĕ йышши таварсем: пăтасем, вĕренсем, художествăллă изделисем туса кăларма тытăнчĕç. Продукци туса кăларас плана артельсем иртнĕ çулта 104,5 процент тултарчĕç. «14 лет Октября» артель 1941 çулти январь уйăхĕнчи плана 149 процент тултарчĕ. Предприятисемпе артельсенче стахановецсемпе ударниксен шучĕ ÿссе пырать.

1940 çулта Улатăр станцийĕ те начар мар ĕçлерĕ. Çулталăкри плана срокчен тултарса Хусан чугунçулĕнче малти вырăнсенчен пĕрине йышăнчĕ. Лайăх ĕçлекен предприятисемпе артельсем татах та пур.

Анчах та пирĕн районри промышленность предприятийĕсем тата транспорт пĕтĕмпе илсен 1940 çулта çителĕксĕр ĕçлерĕç, государство панă плана тултараймарĕç. Районра 22 предприяти шутланать, вĕсем 1940 çулта продукци туса кăларас плана 92,1 процент кăна тултарнă. Ку вăл промышленноçпа транспортри пуçламĕш парторганизацисем производство ĕçне çителĕксĕр ертсе пыни çинчен калать. Улатăр районĕнче промышленность предприятийĕсемпе чугунçул транспортĕнче 31 пуçламĕш парторганизаци, комсомол организацисем 28, вĕсенче 597 коммунист тата 513 комсомолец. ВКП(б) райкомĕ çак пысăк вăя промышленноçпа транспорт ĕçне лайăхлатма кирлĕ пек мобилизацилемен, хăй те промышленноçпа транспорт ĕçне çителĕклĕ ертсе пырайман. ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцинче Маленков юлташ хăйĕн докладĕнче промышленность предприятийĕсемпе транспортри парторганизацисен çитменлĕхĕсем çинчен калани Улатăр райкомне те, çавăн пекех пуçламĕш парторганизацисене те тивет. Маленков юлташ:

«Парторганизацисем, промышленноçпа транспорт ĕçĕшĕн вĕсем ответлă мар тесе тĕрĕс мар шутласа, хăйсен ĕçне промышленноçра та, транспортра та вăйсăрлатрĕç.

Партин вырăнти организацийĕсем те, хуçалăхлă организацисем пекех, хушнă ĕçе тĕрĕслевин тупсăмне тата пĕлтерĕшне ăнланмаççĕ, çавна пула наркоматсене пăхăнса тăракан предприятисен директорĕсем наркоматсен решенийĕсене мĕнле пурнăçланине куллен тĕрĕслесе тăрассине йĕркелесе яма наркоматсемпе главксене пулăшмаççĕ», тесе каланă.

Çак сăлтавсене пула ĕнтĕ, районри пысăк предприятисемпе транспорт плана тултараймарĕç, çĕршыва кирлĕ таран продукци параймарĕç. Акă, районри пысăк предприяти—гармонь фабрики продукци туса кăларас плана 87,4 процент кăна тултарнă, планпа пăхнинчен 1300 штука гармонь сахалрах туса кăларнă.

Плана тултарманнин тĕп сăлтавĕ — вăл дирекципе пуçламĕш парторганизаци производство ĕçне çителĕксĕр ертсе пыни, технологи процесне организацилеменни пулать. Кунта çакна илсе кăтартни те çителĕклĕ. 1940 çулта фабрикăра ĕçлеме 385 çынна илнĕ, 384 çынна ĕçрен кăларса янă. Ку вăл дирекци тата пуçламĕш парторганизаци рабочисен ялан ĕçлекен кадрне тăвассишĕн, ĕç дисциплинине çирĕплетессишĕн питĕ çителĕксĕр кĕрешнине кăтартса парать.

Фабрика 1941 çулта та çителĕксĕр ĕçлет, январь уйăхĕнчи плана 79 процент кăна тултарчĕ.

Улатăрти паровозсем юсакан завод иртнĕ çулти плана 100,9 процент тултарнă пулин те, унăн ĕçĕнче пысăк çитменлĕхсем пур-ха.

Заводра ку тарана çитсе те технологи процесне çирĕппĕн йĕркелемен, çакна пула кунта штурмовщинăна халĕ те пĕтермен, паровозсене ремонтран йĕркеллĕ кăлармаççĕ. Çапла, 1940 çулта малтанхи вунăкунлăхра паровозсене 13 процент, иккĕмĕш вунăкунлăхра 28 процент, виççĕмĕш вунăкунлăхра 59 процент юсаса кăларнă. Çак çитменлĕхе халĕ те пĕтермен-ха. Завод руководствин çак çитменлĕхе çине тăрса пĕтерес пулать.

Заводра ĕçе тата ĕç укçи тÿлессине кирлĕ пек организацилемен. Çавăн пирки час-часах квалификациллĕ рабочи квалификаци çук рабочирен ĕç укçи сахал илнисем пулаççĕ.

Заводра культура сахал. Завод килкартине тĕрлĕ япаласемпе тултарнă, цехсенче те тасамарлăх туллиех. Рабочисем каçхине заводран тухсан килкарти витĕр каяççĕ, кунта хăрушă вырăн, поездсем пĕрмаях çÿреççĕ, маневрсем тăваççĕ, анчах кунта çĕрле те çутă çук.

Çак çитменлĕхсем вĕсем парторганизацийĕн секретарĕ Кизилов юлташ партиллĕ-политикăллă тата организациллĕ ĕçсене тĕрĕс йĕркелеме пĕлменнинчен, завод экономикине тĕплĕн пĕлсе ертсе пыманнинчен килеççĕ. Акă пĕр факт. Январь уйăхĕнче сборнăй цехри 294 рабочирен 50 рабочи нормăсене тултарман, çак шута унччен лайăх ĕçленĕ паллă рабочи-стахановец, коммунист Трушин юлташ та кĕрет. Анчах партбюро çак ĕçпе нимĕн те интересленмен, çитменлĕхе пĕтерме завод управленине пулăшман.

1941 çулта, 1940 çултипе танлаштарсан, заводра стахановецсен хисепĕ чакнă, партбюро çак ыйтупа та интересленмест. Партбюро стахановла движенине сарса пырас, коммунистсемпе комсомолецсен авангардлă рольне ÿстерес тĕлĕшпе конкретлăн ĕçлемен пирки те ĕнтĕ нормăна тултарман коммунистсемпе комсомолецсем чылай. Завод руководствипе парторганизацин задачи—хăйсен пĕтĕм ĕçне ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсем тăрăх урăхлатса çĕнетесси, завода сехет механизмĕ пек ĕçлекен тăвасси пулать.

Государство пароходствин Сăр шывĕ çинчи агентстви пирки те çакнах каламалла. Агентство пĕтĕмĕшпе илсен плана тултарнă пулин те, кунта аварисене пĕтермен-ха. Иртнĕ çулта аварисем пулнипе 20.700 тенкĕ убыток тÿснĕ. Çакăн пекех суднăсене юсассине начар организациленĕ, графика пăхăнса ĕçлени çук.

Промышленноçпа транспортăн 1940 çулти ĕçсенчи çитменлĕхĕсене ВКП(б) райкомĕн тĕплĕн шута илмелле, промышленноçпа транспорт ĕçне ертсе пырассине тĕпренех лайăхлатмалла. Анчах та 1941 çулăн январьпе февраль уйăхĕнчи ĕçсем ВКП(б) райкомĕ промышленноçпа транспорта çителĕксĕр ертсе пынине кăтартса параççĕ. Январь уйăхĕнчи плана 22 предприяти тултарнă пулин те, пысăк предприятисем: Кирери хăма çуракан завод, гармонь фабрики, спортинвентарь фабрики, вăрман завочĕсен группи хăйсен планĕсене тултараймарĕç.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ ячĕпе сарăлса кайнă социализмлă ăмăртупа стахановла движени пирĕн предприятисен производство планне тултарма тата ирттерсе тултарма пысăк майсем пуррине кăтартрĕ. Социализмлă ăмăртупа стахановла движенине лайăхрах ертсе пырас, ăна вăйлатас тĕлĕшпе ВКП(б) райкомĕ январĕн 6-мĕшĕнче пуçламĕш парторганизаци секретарĕсен, предприяти руководителĕсен канашлуне туса ирттерчĕ. Канашлура гармонь фабрикин директорĕ тата депо начальникĕ социализмлă ăмăрту мĕнле сарăлса пыни çинчен доклад туса пачĕç. Январĕн 10-мĕшĕнче парти тата хуçалăх активĕн канашлуне туса ирттерсе ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцине практикăллă ĕçсем тунипе кĕтсе илесси çинчен сÿтсе яврăмăр. Çак канашлусенче депора Лунин методне ĕçе кĕртесси çителĕксĕр тăнине кăтартса пачĕç. Çакна шута илсе ВКП(б) райкомĕ хăйĕн бюро ларăвĕнче паровозсем юсакан заводра, депора, гармонь фабрикинче социализмлă ăмăрту мĕнле сарăлса пыни çинчен ыйту лартса сÿтсе яврĕ. Çакăн хыççăн ĕçсем сисĕнмеллех лайăхланчĕç. Депори паровозниксен группи январь уйăхĕнче йывăр составлă поездсем нумай илсе кайнă.

Халĕ партин районри организацийĕ тата кашни коммунист умĕнче ВКП(б) Пĕтĕм Союзри конференцийĕн решенийĕсене большевикла пурнăçлас задача тăрать. Конференци решенийĕсене пурнăçа кĕртни промышленноçпа транспорта ертсе пырассине лайăхлатма, кашни предприятие производство планне куллен тултарса ĕçлекен тума пулăшмалла.

С. КРЫЛОВ.

ВКП(б) Улатăр райкомĕн секретарĕ.

Штурмовщинăна хирĕç

(Канашри вагонсем юсакан завод начальникĕпе Поздняков юлташпа калаçни)

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ промышленноçпа транспортăн мĕнпур ĕçĕсене çĕклеме çавтери хăватлă хĕçпăшал пачĕ. Партконференцин решенийĕсем — пирĕншĕн, промышленноçпа траспорт работникĕсемшĕн, боевой программа пулса тăраççĕ.

—Производствăллă программăна хисеп енчен те, пахалăх енчен те пĕтĕмпех тултармалла, продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетмелле, пĕрмаях тухăçлăн ĕçлесе пырса государствăна пысăк тупăш памалла, — çакна ыйтаççĕ пирĕнтен парти, совет халăхĕ. Кунпа пĕрлех «Совет завочĕн тасалăхпа йĕркелĕх тĕлĕшĕнчен пример кăтартаканни пулмалла» (Г. Маленков).

Партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе мĕн тăватпăр-ха эпир? Пуринчен малтан çакна палăртмалла: халĕ эпир обменно-комплектовочнăй цех организацилесе çитеретпĕр. Çак цехăн тĕп задачи — сборнăй цехсем валли кирлĕ мĕнпур детальсене комплектпа туса пырасси пулса тăрать.

Январь уйăхĕнче, çавăн пекех февраль уйăхĕнче те завод пĕр тикĕс, штурмсăр ĕçлеме пултараймарĕ. Паллах, уйăх пуçламĕшĕнчех йĕркеллĕн ĕçлеме тытăнмасан, темĕн чухлĕ штурмсем туса ирттерсен те уйăхри плана тултарма хĕн. Сăмахран, февраль уйăхĕн пĕрремĕш вунăкунлăхĕнче вагонсем юсамалли плана 16,8 процент, иккĕмĕш вунăкунлăхра — 23,3 процент, урăхла каласан, çирĕм кун хушшинче плана 40,1 процент кăна тултарнă, юлашкине — 60 процентне сакăр кун хушшинче тултармалла. Паллах, çак задачăна завод пурнăçа кĕртме пултарайман. Çакă вăл мĕн чухлĕ тата мĕнле детальсем туса кăлармаллине кăтартакан, малтанах палăртса хунă график пулман пирки килсе тухнă.

Обменно-комплектовочнăй цеха организацилени çак çитменлĕхе пĕтерме пулăшать. Ку цех ытти цехсем валли мĕнле детальсем кирлине малтанах пĕлсе тăрса, çав детальсене вăхăтра хатĕрлесе хурать. Кунпа пĕрлех çак цех ĕç тухăçлăхне хăпартма, продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетме, сборочнăй цехсен ĕçне лайăх йĕркелеме çирĕп никĕс туса парать. Малашне ванчăк вагонсенчен юлакан уйрăм кивĕ детальсем сая каймаççĕ, вĕсемпе усă курасси лайăхланать.

Инженерно-технически работниксен творчествăллă пуçарăвне палăртмалла. Хальхи вăхăтра вĕсем заводри мĕнпур оборудованисемпе туллин усă курас тата хăшпĕр машинăсене çĕнетес тĕлĕшпе паха ĕçсем туса ирттерме тытăннă. Штамп хуçалăхĕ начар пулнă. Гайкăсем туса хатĕрленĕ чухне нумай тимĕр ахалех сая кайнă. Халĕ штамп хуçалăхне лайăхлатнă, паха йышши гайкăсем тăвассине йĕркелеççĕ. Инженерсем стенд (вăл авари хыççын çĕмĕрлнĕ вагонсене юсамалли япала) тăвасси çинчен ыйту кăларса тăратнă. Ăна туни вагонсене 5—6 талăк вырăнне питĕ кĕске срокрах юсаса кăларма май парать.

Цехсене ăпăр-тапăртан тасатас, унти тасамарлăха пĕтерес тĕлĕшпе те чылай ĕçсем туса ирттернĕ. Механически, инструментальнăй, древообделочнăй цехсене шăлса тасатнă, халиччен сапаланса выртнă тимĕр-тăмăрсене пуçтарнă кирлĕ япаласене тирпейлĕн майласа хунă. Рабочисен ĕç вырăнĕсем тавра выртнă ăпăр-тапăрсене пуçтарнă. Халĕ станоксем патĕнче ĕçлеме ирĕкрех. Çапах та цехсенчи тасамарлăха пĕтĕмпех пĕтернĕ темех çук.

Завода йывăç чылай кирлĕ. Ăна республикăрах хатĕрлеме пулать. Анчах хальхи вăхăтра çав йывăçа таçтан инçетрен кÿрсе килеççĕ. Çавна пула пинĕ-пинĕпе укçа усăсăр тăккаланать.

Пирĕн республикăра вăрман нумай. Апла пулсан мĕншĕн-ха завода кирлĕ йывăça вырăнтах касса хатĕрлес мар? Çак ыйтăва татса памалла. Вăл заводăн ĕçне лайăхлатма пулăшать. Ун чухне вара хальхи пек йывăç çукки производствăллă программăна ăнăçлăн тултарса пыма чăрмантармасть.

Ĕçсем лайăхланса пыраççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. Партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене пурнăçа кĕртсе пынă май уйрăм предприятисемпе цехсем тата бригадăсем хăйсен ĕçне лайăхлатсах пыраççĕ. Стахановла движенипе социализмлă ăмăрту сарăлнăçемĕн сарăлать.

Катка-пичке тăвакан завод пĕрремĕш кварталти плана ытлашшипех тултарчĕ. Завод график тăрăх ĕçлесе производствăллă программăна кашни кунах ирттерсе тултарать. Уйрăм стахановецсем Левин, Грибов юлташсем нормăна 170 процента, Буров, Шулупов, Понятова юлташсем 150 процента çити тултараççĕ.

Кондитерски фабрикăпа тутлă шывсем тăвакан завод ĕçре паха результатсем кăтартаççĕ. Тутлă шывсем тăвакан завод февраль уйăхĕнчи плана 138 процент тултарчĕ.

Анчах чылай предприятисем график тăрăх ĕçлесе пымаççĕ. Древкомбинатри цехсем кулленхи плана йĕркеллĕн тултараймаççĕ. Сăмахран, февралĕн 27-мĕшĕнче 1-мĕш номерлĕ цех плана 86,7 процент, иккĕмĕш — 47,8 процент тултарнă. 4-мĕш номерлĕ цех малтанхи кунсенче плана 30—40 процент кăна тултарса пыратчĕ. Уйăх пĕтес умĕн — февралĕн 27-мĕшĕнче плана 315 процент, 28-мĕшĕнче — 513 процент тултарчĕ. «Труженик» завод та çавнашкалах ĕçлет.

Х. ЛИСИН.

Конференци материалĕсене пысăк интереспа вĕренеççĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Районри ĕççынисем ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн материалĕсене пысăк интереспа вĕренеççĕ.

Районри финанс пайĕнче кашни кунах ĕç пуçланиччен конференци материалĕсене 30-шар минута хушши вĕренеççĕ. Типографинче ĕçлекенсем те конференци материалĕсене кулленех вĕренсе пыраççĕ. Рабочисем типографинче пысăк çитменлĕхсем пуррине палăртаççĕ. 1940 çулта государство пурлăхне тирпейсĕр тытнисем пулнă. Акă, печатник С. Ризовкин заказсен стандарчĕсене яланах пăснă, брак та нумай кăларнă. Наборнăй цехра та, печатнăй цехра та тирпейсĕрлĕх, тасамарлăх нумай пулнă. Рабочисем Маленков юлташăн докладне вĕреннĕ май, типографине тирпейлĕ тата таса тытма пуçларĕç.

Асанкассинчи агитаторсем харпăрхăй участокĕсенчи ĕççыннисене Маленков юлташăн докладне вĕрентнĕ. Конференци материалĕсене вĕрентессине агитаторсем хуçалăх ыйтăвĕсемпе çыхăнтарса туса пыраççĕ. Ялсовет пĕрремĕш кварталти финплана февралĕн 26-мĕшне 84 процент тултарнă. Осипенко ячĕпе тăракан промартель те пĕрремĕш кварталти производствăллă плана тултарассипе пысăк ÿсĕм тунă. Рабочи К. Ленкин кулленхи ĕç нормине 300 процент тултарса пырать. Промартель валли йывăç касса турттаракан, Яндров ертсе пыракан бригада стахановла ĕçлет. «Двигатель революции» колхоз çуракине хатĕрленсе çитнĕ.

Мих. ЯКОВЛЕВ.

Продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетессишĕн

Иртнĕ çулта пирĕн завод çителĕксĕр ĕçлерĕ. Чăн та, завод туса кăларнă мĕнпур продукцине укçапа шутласан, плана ытлашшипех тултарнă, анчах производствăн тĕп планне—паровозсем юсаса кăлармалли плана 90 процент кăна тултарнă, урăхла каласан, эпир тăван çĕршыв валли 18 паровоз юсаса параймарăмăр.

Кăçалхи хуçалăх çулне те ăнăçлăн пурнăçлаймарăмăр. Январь уйăхĕнчи плана тултарман. Февраль уйăхĕнче лайăхрах ĕçлеме пуçларăмăр пулин те, ĕç хăвăртлăхĕсем питех те çителĕксĕр. Март уйăхĕнче пирĕн темиçе хут пысăкрах хăвăртлăхпа ĕçлеме тивет.

Маленков юлташ партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕнче тунă хăйĕн докладĕнче «Продукцин хăйне ларакан хакĕ—предприятин пĕтĕм ĕçĕн пахалăхне палăртса тăракан показатель»,—терĕ. Тÿрех калас пулать, ку тĕлĕшпе пирĕн ĕçсем çавтери начар вара. Пирĕн продукцин хăйне ларакан хакĕ йÿнелме мар, планпа палăртнинчен чылаях хакланчĕ. Нумай ĕçсене вĕçне çитиех туса çитерменни, çавна май пĕр-пĕр ĕçех ик-виç хутчен юсаса çĕнĕрен туни, çапла вара ĕç укçи фончĕ ытлашши расходланни, унпа пĕрлех материалсене, электроэнергине, çунтармалли япаласене тирпейсĕр тыткаласа сая яни—çаксем продукцин хăйне ларакан хакне хăпартрĕç. Çавсем пиркиех ĕнтĕ заводăн 441 пин тенкĕлĕх убыток чăтмалла пулчĕ.

Завод çителĕксĕр ĕçленин сăлтавĕ мĕнре-ха? Пуринчен малтан çакна каламалла, эпир, хуçалăх руководителĕсем, заводра халĕ те большевикла йĕркелĕхе çирĕплетсе çитермен-ха. Прогулсем, ĕçе кая юлса тухни пачах пĕтмен, ĕç кунĕпе туллин усă курмастпăр. Унсăр пуçне час-часах оборудованисем ĕççĕр лараççĕ е вĕсем—оборудованисем—хăйсен пĕтĕм мощноçĕпе ĕçлеймеççĕ. Ĕç тухăçлăхĕ пысăк мар, чылай рабочисем хăйсен кулленхи нормисене тултарса пыраймаççĕ.

Производствăна пысăк сиен кÿрекенни вăл—брак. Анчах эпир брака пĕтĕмпех пĕтермен, хăшпĕр чухне вăл чакма мар, ÿссе пырать. СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июлĕн 10-мĕшĕнче кăларнă Указ хыççăн, паллах, брака пачах пĕтермелле пулнă. Пирĕн ĕçре урăхла пулса тухрĕ: 1940 çулăн пĕрремĕш çурçулĕнче—СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ Указ кăлариччен—бракăн хисепĕ 8 пин тенкĕ ытларах пулнă пулсан, иккĕмĕш çурçулĕнче унăн хисепĕ 10.366 тенке çити ÿснĕ.

Брак мĕншĕн ÿссе пычĕ-ха? СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ Указ кăларнă хыççăн продукци пахалăхĕшĕн кашни рабочин ответлăхĕ хăпарчĕ темелле, рабочисенчен эпир те ытларах ыйтма пуçларăмăр. Ыйтасса ыйтрăмăр, анчах хамăр ыйтнине организациллĕ-техникăллă мероприятисемпе çирĕплетсе пыраймарăмăр. Детальсене тунă чухне—станоксем патĕнче кашни рабочин ĕçне тăтăшах тĕрĕслесе пыман, урăхла каласан, производствăри уйрăм операцисем тăрăх техника тĕлĕшĕнчен ертсе пырассине çителĕксĕр организациленĕ пулнă. Материаллă ответлăх тытакансем те сахал-ха. Сăмахран, 1940 çулăн иккĕмĕш çурçулĕнче брак тунăшăн мĕнпурĕ те пин тенкĕне яхăн кăна шыраса илнĕ.

Норма тăрăх, паровозăн ремонтра вунă кун тăмалла. Анчах çак нормăна эпир тултарайман. Иртнĕ çулта вăтам шутпа кашни паровоз ремонтра 18 кун ытла тăнă. Пĕр çын ĕçленипе шутласан, виçĕм çул Э сериллĕ паровоза вăтамăн юсама çулталăкра 4609 сехет расходланă, 1940 çулта вăл 6113 сехете çити ÿснĕ. Çавна пула паровоза юсасси хакланнă, унăн хăйне ларакан хакĕ чылай ÿснĕ: Э сериллĕ паровоза юсани планран 22 процент, О сериллĕ паровоза юсани—30 процент хаклăрах ларнă. Материалсене те ытлашши расходланă: Э сериллĕ паровоза юсанă çĕре планпа пăхнинчен ытларах—31,77 процент, О сериллĕ паровоза юсама материалсем икĕ хута яхăн (81,55 процент) ытларах пĕтернĕ. Материалсене перекетлеме пĕлменни—пирĕн ĕçре чи пысăк çитменлĕх. Ăна пĕтерес тĕлĕшпе халĕ конкретлă ĕçсем туса ирттерме тытăнтăмăр.

Эпир пĕр тикĕс ĕçлесе пыма, производствăллă плана кунран кун, уйăхран уйăха тултарса пыма вĕренсе çитмен. Час-часах çапла пулать: уйăх пуçлансан пирвайхи 10—15 кун хушши лăпкăн ĕçлетпĕр, унчухне цех начальникĕсем уйăхри плана ăнăçлăн тултарасси çинчен сахалтарах шухăшлаççĕ. Уйăх вĕçленес умĕн, плана тултарасси хăрушлăх патне çывхарса çитсен, вара кашни кунах васкавлăх ÿснĕçемĕн ÿссе пырать, çавна май ĕçри мĕнпур йĕркелĕх арпашса каять.

Опыт çакна кăтартса пачĕ: лайăх шухăшласа тата тĕрĕс тунă график тăрăх ĕçлени производствăн пĕтĕм процесне лайăхлатать. Сăмахран, разборочнăй цех нумай вăхăт хушши кая юлса пычĕ. Паровозсен пайĕсене саласа пуçтарассин технологийĕн графикне тусан, çав графика пăсмасăр ĕçлесе пыма тытăнсан, цех малти рете тухрĕ. Анчах çирĕп график тăрăх ĕçлессине пур çĕрте те йĕркелесе çитереймен-ха.

График тăрăх ĕçлеме тытăнасси — ахаль ĕç мар вăл. Уйăхри плана 25 ĕçкунĕ çине пайланипех график пулса тăмасть. Производствăн мĕнпур механизмĕсене пĕр-пĕринпе килĕштерсе ĕçлеттерес пулать: кашни машинăпа агрегатăн, кашни бригадăпа цехăн ĕçĕсем пĕр-пĕринпе тачă çыхăнса тăччăр, вĕсем пурте пĕр тикĕс ĕçлеме пултарччăр. Вара тин производствăллă плана кунран кун, уйăхран уйăха тултарса пыма пулать.

График ĕçре дисциплинăллă пулма вĕрентет, ответлăха хăпартать, унпа пĕрлех производствăна ĕç валли тĕплĕн хатĕрлеме хушать. Халĕ эпир техникăллă руководствăна лайăхлатас тата план ĕçне йĕркелес тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса ирттеретпĕр. Оборудованисене, инструментсене тĕрĕслесе тухатпăр, кивĕ станоксене çĕнететпĕр, çĕнĕ техникăна ĕçе кĕртетпĕр. Паровоза юсама кирлĕ запаслă чăссен, материалсен тата ытти япаласен нормине тăватпăр. Çунтармалли, сĕрмелли тата ытти япаласене тирпейсĕр тытнă пирки тăккаласа пĕтересрен сыхлама кашни цех валлиех уйрăм норма туса паратпăр. Кашни станок валли инструкциллĕ карточка пулать. Нумай станоксем çинче ĕçлекенсен йышне ÿстерсе пырас шутпа хăшпĕр станоксене пĕр вырăнтан тепĕр вырăна куçарса вырнаçтарса лартма палăртнă.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсем хуçасăрлăхпа тирпейсĕрлĕхе хирĕç, ответсăрлăхпа культурсăрлăха хирĕç хаяррăн кĕрешме, план тăрăх, пĕр тикĕс ĕçлесе производствăллă программăна хисеп енчен те, пахалăх енчен те кунран кун, уйăхран уйăха тултарса пыма, ĕç тухăçлăхне ÿстернĕçемĕн ÿстерсе пыма, продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетме хушаççĕ.

— Маленков юлташăн доклачĕ—пирĕн завод çинчен тунă доклад пекех,—теççĕ рабочисем. Вăл тĕрĕс. Халĕ производство командирĕсем рабочисемпе пĕрле ВКП(б) XVIII конференцин решенийĕсене вĕренеççĕ, унпа пĕрлех ĕçри çитменлĕхсене тишкерсе тухаççĕ. Рабочисен, инженерно-технически работниксен, производство командирĕсен ĕçри хастарлăхĕ ÿсрĕ. Сăмах та çук, XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа большевикла кĕртсе пырса, пирĕн завод хăй кая юлса пынине кĕске вăхăтрах пĕтерет, кашни кунах производствăллă плана ытлашшипех тултарса пыма тытăнать.

ЧУРАКОВ.

Улатăрти паровозсем юсакан заводăн начальникĕ.

График тăрăх ĕçлеме тытăнатпăр

Пирĕн фабрикăн РСФСР Вырăнти промышленность Халăх Комиссариачĕ панă задани тăрăх, 1940 çулта 2196,3 пин тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла пулнă. Çак плана 87,4 процент кăна тултарнă. Уйрăм продукцисем тăрăх илсен, гармоньсем туса кăларас плана 91,3 процент, футлярсем тумалли плана 69,6 процент тата резонаторсем тăвас плана 36 процент çеç тултарнă.

1940 çулта ĕç тухăçлăхне 1939 çулхинчен 47,6 процент ÿстермелле пулнă. Урăхла каласан, кашни рабочи пуçне 5450 тенкĕлĕх продукци туса кăларма пăхнă. Фабрика ку плана 79 процент кăна тултарнă. Ку тĕлĕшпе кăçалхи январь уйăхĕнче те çителĕксĕр ĕçленĕ.

Производствăллă плана тултарас ĕçре кая юлса пыни продукци туса кăлармалли чĕртаварсем тата ытти материалсем çителĕксĕр тăратнинчен килнĕ. Иртнĕ çулта фабрикăна чĕртаварсем кирлĕ чухлĕ тăратмарĕç. Сăмахран, хурăн йывăççи 44 процент, фанеран 24,5 процент, хĕлĕх тумалли хурçă 30 процент кăна тăратнă. Çавăн пекех автокраска, шкурка т. ыт. материалсем те çителĕксĕр пулнă.

Чĕртаварсем тата материалсем çителĕксĕр пулнă пирки фабрика тухăçлăн ĕçлеймерĕ. Час-часах простойсем пулчĕç. Иртнĕ çулта фабрикăри простойсен хисепĕ 55.882 сехете çитнĕ. Çак сехетсемшĕн рабочисене 11.776 тенкĕ укçа тÿленĕ, кунсăр пуçне рабочисене ĕçукçи тÿлемесĕр отпуск панисем те нумай пулнă.

Çакăн пек чăрмавсем пулнă пирки фабрика иртнĕ çулта 1990 гармонь параймарĕ.

Фабрикăра чĕртаварсем çук пирки нумай йывăрлăхсем пулчĕç. Юманран тумалли япаласене чăрăшран тума тиврĕ. Кун пек туни продукци пахалăхне чакарать. Кунсăр пуçне пахалăх енчен каярах тăракан хурçăпа та усă курса ĕçлерĕмĕр. Туса кăларакан продукцине якатмалли шкуркăна та хамăрăн фабрикăрах, кустарлă майсемпе хатĕрлеме тытăнтăмăр. Ку шкуркăпа халь те усă куратпăр. Çавăн пекех автокраска вырăнне столярнăй клейпа ĕçлетпĕр.

Çакăн пек йывăрлăхсем пулнă пулин те, фабрика 1940 çулта, 1939 çулхипе танлаштарсан, лайăхрах ĕçлерĕ. Продукци туса кăларас плана, ку çулхипе танлаштарсан, 47 процент ытларах пурнăçланă, ĕç тухăçлăхĕ те 18 процент ÿснĕ.

Иртнĕ çулти производство планне тултарман пулсан та, фабрика унччен-хи çулсенчен лайăхрах ĕçлесе пыма тытăнчĕ. Уйрăмах туса кăларакан продукци хакне йÿнетес тĕлĕшпе пысăк çитĕнÿсем тунă. 1941 çулти январь уйăхĕнче продукци хакне 4 процент йÿнетес вырăнне 11,5 процент йÿнетнĕ.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ «Сакăр сехетлĕ ĕç кунĕ çине, çиччĕ кунлă ĕç эрни çине куçасси çинчен тата рабочисемпе служащисене предприятисемпе учрежденисенчен хăйсен ирĕкĕпе тухса кайма чарасси çинчен» 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче йышăннă постановленине пурнăçа кĕртни фабрикăри ĕç дисциплинине чылаях лайăхлатрĕ. 1940 çулти пирвайхи çурçулта ĕç дисциплинине 83 хутчен пăснă пулсан, Указ хыççăн прогулсем 18 хутчен çеç тунă пулнă. Çавăн пекех ĕçрен ыйтмасăр тухса каякансен хисепĕ те чакрĕ.

Йышăнас пулать, эпир ĕç дисциплинине пăсакансене суд урлă ответ тыттарнипе лăпланса ларнă. Рабочисене воспитани парас тĕлĕшпе массăллă ĕçсене çителĕксĕр туса пыратпăр.

Фабрикăри партипе профсоюз организацисем те кирлĕ пек ĕçлемеççĕ-ха. Вĕсем Указ тухсанах пухусем, митингсем туса ирттернĕ хыççăн хăйсен ĕçне вăйсăрлатрĕç. Вĕсем ĕç дисциплинине çирĕплетессишĕн куллен ĕçлесе пыма тытăнман.

Производствăллă плана пурнăçласси пирĕн фабрикăра кăçал та çителĕксĕр пырать. Январь уйăхĕнче плана 78,2 процент кăна тултарнă. Февралĕн пирвайхи вунăкунлăхĕнче те плана тултараймарăмăр. Иккĕмĕш вунăкунлăхра кăна лайăхрах ĕçлеме тытăнтăмăр, плана 120,9 процент тултарнă.

Чĕртаварсемпе материалсем кăçал каллех çителĕксĕр тăратрĕç. Хĕлĕх тумалли хурçă т. ыт. материалсем пулман пирки фабрика кунĕ-кунĕпе ĕçлемесĕр тăчĕ. Çакăн пек простойсем январь уйăхĕнче 4 кун, февралĕн пирвайхи вунăкунлăхĕнче 5 кун пулнă.

Февралĕн 7-мĕшĕнче çеç хамăра кирлĕ материалсене илтĕмĕр. Кун хыççăн фабрика ĕç планне ытлашшипех тултарса пыма тытăнчĕ. Планпа 62 гармонь туса кăларас вырăнне кунне 75 гармонь кăларатпăр. Малашне эпир график тăрăх ĕçлеме тытăнатпăр, çапла туни продукци туса кăлармалли плана кашни кун тултарса пыма пулăшать.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июлĕн 10-мĕшĕнче кăларнă Указне пурнăçласа пыни фабрика туса кăларакан продукци пахалăхне чылай лайăхлатрĕ. Анчах ку тĕлĕшпе пирĕн çитменлĕхсем те пур-ха. Гармоньсене начар сăрлатпăр, клавиатурăсем тепĕр чухне тухса ÿкеççĕ т. ыт. Çаксем вĕсем пирĕн тĕп çитменлĕхсем пулса тăраççĕ.

Пирĕн фабрикăри хăшпĕр работниксем культурăллă ĕçлеме вĕренсе çитеймен-ха. Техника правилисене пурнăçлама пĕлмеççĕ. Çакăн пирки фабрикăра браксем пулаççĕ. Кăçал январь уйăхĕнче 960 тенкĕлĕх брак продукци туса кăларнă. Бракланă продукци хакне айăплисенчен шыраса илетпĕр. Кунсăр пуçне айăплă çынсене урăх майсемпе ответ тыттарнă. Полировочнăй цех мастерне Юдаков продукцисене пахалăх енчен начар туса кăларнăшăн ĕçрен кăларма тиврĕ.

Фабрика туса кăларакан продукци пахалăхне лайăхлатас тата простойсене пĕтерес тĕлĕшпе чылай ĕçсем турăмăр. Фабрикăра халь икĕ пăс хуранĕ ĕçлет, ку вăл пĕр чарăнмасăр ĕçлеме май пачĕ. Продукци пахалăхне лайăхлатас енĕпе ятарласа напильниксем хăйракан станок хатĕрленĕ. Кунпа пĕрлех тимĕр хĕртекен механизированнăй кăмакана юсанă. Çитес вăхăтра кустарлă майсемпе ĕçлессине пĕтерсе пыратпăр.

Конуслă шпилькăсем тумалли станок хатĕрленĕ. Халь ун çинче ĕçлеме тытăннă. Çакăн пек туни продукци пахалăхне лайăхлатма тата ĕç тухăçлăхне ÿстерме пулăшать. Çавăн пекех урăх станоксемпе тата аппаратсемпе те ĕçлеме хăнăхса пыратпăр. Кунсăр пуçне рабочисен рационализаторла сĕнĕвĕсене пурнăçласа ĕç тухăçлăхне ÿстеретпĕр. Çакăн пек сĕнÿсем 20 сĕнÿ панă пулнă. Вĕсене пурнăçланипе фабрика 33.400 тенкĕ ытла экономи тунă. Юлашки вăхăтра 1-мĕшпе 2-мĕш хут полировка тăвас ĕçе механизацилеме шутлатпăр.

Кăçал пирĕн фабрика пуçласа баянсем туса кăларма тытăнать. Баянсем тума хатĕрленес тĕлĕшпе чылай ĕçсем тунă. Март уйăхĕнче хăшпĕр техниксене тата рабочисене баян тума вĕренме Ленинградри «Красный партизан» фабрикăна яратпăр.

1941 çулти задани тăрăх, фабрикăн венский гармоньсем 20.000, вĕсем валли футлярсем 20.000, баянсемпе футлярсем 200 тата резонаторсем 6.000 комплект туса кăлармалла. Çак заданине пурнăçлама условисем çителĕклĕ.

Февралĕн иккĕмĕш вунăкунлăхĕнчи ĕçсем производствăллă плана ытлашшипех тултарма пултарнине кăтартса параççĕ. Фабрикăра лайăх стахановецсем пур. Вĕсем ĕç нормине ирттерсе тултараççĕ. Ĕç нормине Мастеровпа Летин юлташсем 200-шер процент, Цветковпа Зимина 175 процент, хула Совечĕн депутачĕ Фролова юлташ 160 процент, Кустарников юлташ 150 процент тултарса пыраççĕ.

Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци решенийĕсене пурнăçласси—пирĕн умра тăракан хисеплĕ те ответлă задача пулса тăрать. Вĕсене пурнăçласа производствăллă плана тултарассишĕн эпир пĕтĕм вăя хурса ĕçлеме пулатпăр.

А. ДЕМБИЦКИЙ.

Улатăрти гармоньсем тăвакан фабрика директорĕ.

ÇУРАКИ УМĔН

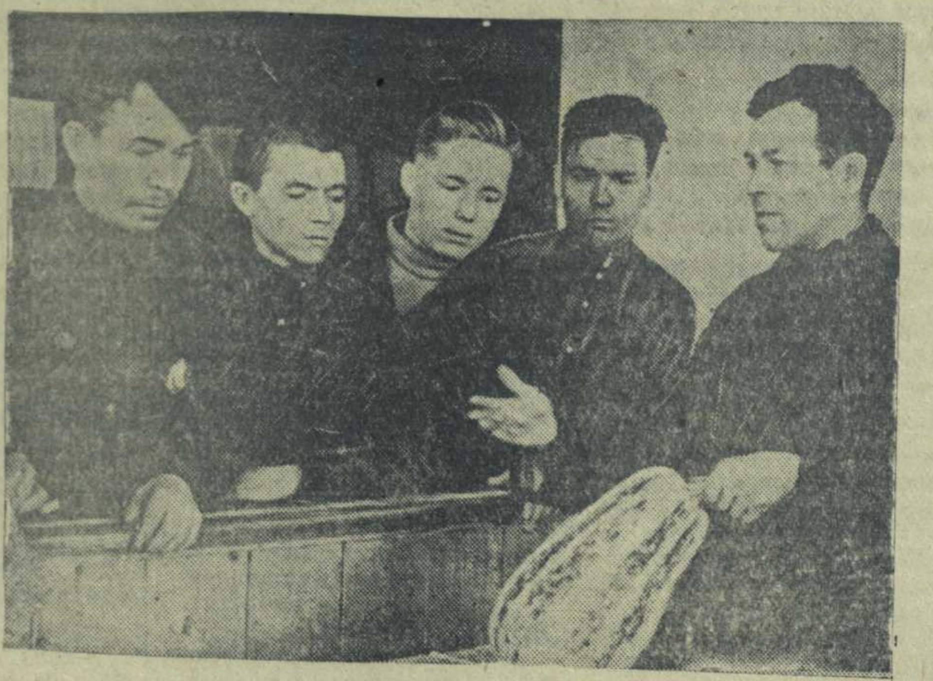

Куславкка районĕнчи «Правда» колхозри пахча-çимĕç бригадин бригадирĕ **В. В. Осташков** юлташ колхозниксемпе заняти ирттерет.

Бабаев фото-ÿкерчĕкĕ.

Чкаловски районри колхозсем çуракине мĕнле хатĕрленеççĕ

ЧКАЛОВСКОЕ. ВКП(б) XVIII конференцийĕ ячĕпе пынă социализмлă ăмăртăва хутшăнса ĕçленĕ май, районри колхозсенче çуракине хатĕрлесси чылаях лайăхланчĕ. Районри 30 колхозран виççĕмĕш пайĕ çуракине тухма пур енчен те хатĕрленсе çитрĕç. «Маяк», «Кзыл Тан», «Çăлтăр» тата ытти колхозсен те акмалли вăрлăхсем пысăк пахалăхлă. Вăл колхозсем хĕл кунĕсенче тумалли агротехникăллă ĕçсен планĕсене (уя торф, тислĕк кăларасси, кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ тата кĕл пухса хатĕрлесси, минераллă удобренисем кÿрсе килесси) ытлашшипех пурнăçа кĕртнĕ. «Маяк» колхоз уя 3 пин лава яхăн торф тата çĕрĕк тăпри кăларнă.

Çуракине хатĕрленес ĕçре лайăх примерсем кăтартса ĕçлекен колхозсемпе пĕрлех, чылай ĕçсем тăрăх кая юлса пыракан колхозсем те сахалах мар-ха. Вĕсен шутне «1-ое Мая», «Правда» тата «Кзыл юлдуз» колхозсем кĕреççĕ. Çак колхозсем иртнĕ çулта ялхуçалăх ĕçĕсене питĕ япăх турĕç. Ĕçре çирĕп дисциплина пулман пирки тырпулсене уя чылай тăкса хăварнă. Халĕ те çитес çуракине пачах çителĕксĕр хатĕрленеççĕ. Кирлĕ вăрлăхсене хатĕрлесе çитереймен. Çав колхозсене халь çывăхри колхозсем вăрлăх парса пулăшаççĕ.

Районра агротехникăн хĕллехи мероприятийĕсене колхозсем ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пычĕç пулин те, уйрăм колхозсенче ку ĕç пачах çителĕксĕр пулса пырать. «Ударник» тата Роза Люксембург ячĕпе тăракан колхозсенче тислĕке уя кăларнă чухне нимĕнле правилăна та пăхăнман, тислĕке пĕр купа туса хурас вырăнне лавăн-лавăн тăкса салатса пĕтернĕ. Хăшпĕр колхозсенче халĕ те минераллă удобренисене кÿрсе килме васкамаççĕ. Кун пирки Химснаб контори те айăплă. Удобренисене кирлĕ таран вăхăтра кÿрсе килмест. Тепĕр чухне тата Чкаловски район валли килекен удобренисене урăх станцисене пушаттарнисем пулкаланă. Çавна пула минераллă удобренисем илме колхозсенчен ятарласа кайнă лавсен час-часах пушă таврăнмалла пулать. Çакнашкал çитменлĕхсем Химснаб контори енчен текех пулмалла мар. Çуна çулĕ пăсăличчен кирлĕ удобренисене пĕтĕмпех кÿрсе килме васкас пулать.

Çуракине хатĕрленес ĕçри тепĕр çитменлĕх — вăл Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕ ялхуçалăхĕн 1941 çулти планне районсене питĕ кая юлса ярса пани пулать. Çакă вăл колхозсенче сортлă тата уйрăм культурăсем акмалли плана вăхăтра çирĕплетме чăрмантарать. Кунпа пĕрлех колхозсенче производствăллă плансем туса хатĕрлесси вăрăма чăсăлса кайма пултарать. Анчах пирĕн районра ку ĕçсене туса ирттерме малтанах хатĕрленсе пынă пирки колхозсенче сортлă тата уйрăм культурăллă вăрлăхсем акмалли плансене февраль уйăхĕнчех туса пĕтернĕ. Пирĕн колхозсем 1941 çул валли производствăллă план тунă чухне малашнехи перспективăсене пурне те шута илнĕ. Çавăнпа та вĕсем хăйсен планĕсенче гектартан 100 пăтран кая мар тĕштырă туса илме палăртса хăвараççĕ. Кунпа пĕрлех колхозниксене тÿлес ĕçре ĕçĕн хисепне кура мар, чи малтан ĕçĕн пахалăхне шута илни тăрăх тÿлемелле, тесе решенисем йышăнаççĕ.

Ялхуçалăх машинисемпе инвентарьсене юсасси, пĕтĕмĕшпе илсен, ятламаллах мар. Ку енĕпе, пур колхозсем те пекех, хăйсен планĕсене тултарса пыраççĕ. Çав хушăрах транспорт инвентарĕсене — урапа, лаша кÿлмелли, михĕ тата ыт. те йĕркене кĕртесси ытти ĕçсенчен чылай кая юлнă. Крупская ячĕпе тăракан, «Кзыл юлдуз», «Красная знамя» колхозсенче халĕ те транспорт инвентарĕсене юсама тытăнман. Çавăн пекех, юрăхсăра тухнă инвентарьсем вырăнне çĕнĕрен тунас пирки те васкамаççĕ.

Колхозсем валли массăллă кадрсем хатĕрлесси те çителĕксĕр пулса пырать. Уйхирпе пахча-çимĕç бригадисен бригадирĕсене тата лабораторисен заведующийĕсене курссенче вĕрентсе кăларнă. Анчах химизаторсемпе яровизаторсене тата машиноведсене хатĕрлеме тытăннă кăна. Халĕ районри 12 агрошкулта 472 çын вĕренеççĕ. Кашни шкултах вăтам шутпа 9—10-шар заняти пулса иртнĕ. Кунсăр пуçне 18 агрокружок ĕçлет, вăл кружоксенче пурĕ 560 çын вĕренет. Районри агрошкулсенче эрнере пĕрре полеводсен, агротехниксен, агрономсен тата колхозпа ялсовет председателĕсен семинарне ирттерни хăйĕн результатне пама пуçларĕ. Ялхуçалăхĕнче ĕçлекен работниксем агротехника правилисене ытларах ăнланакан пулчĕç.

Çуракине хатĕрленес ĕçри çитменлĕхсене пĕтерес пирки пур колхозсенче те халь кĕрешÿ сарăлса пырать. Ялхуçалăхĕнче малта пыракан работниксен республикăри канашлăвĕ уçăлнă тĕле пур колхозсем те çуракине хатĕрленсе çитме обязательствăсем илнĕ.

Агроном **Ф. АРХИПОВ.**

Колхозри ăмăрту

ЕТĔРНЕ. Иртнĕ çулта Кăташри «Пионер» колхоз кашни гектартан вăтам шутпа 15,03 центнер тĕштырă туса илчĕ. Кăçал колхоз гектар пуçне вăтам шутпа 20 центнер тĕштырă туса илме ĕмĕтленет. Çуракине хатĕрленсе колхоз чылай ĕçсем тунă. Вăрлăхсене триер витĕр кăларнă, сортлă вăрлăхсемпе улăштарнă. 180 гектар çинче юр тытса хăварнă. Колхозăн тимĕрçисем С. Федоровпа Т. Николаев комсомолецсем иртнĕ ялхуçалăх çулне вĕçленĕ хыççăнах ялхуçалăх машинисене юсама тытăнчĕç. Халĕ вĕсем 25 плуг, 2 сеялка тата ытти машинăсене юсаса лартрĕç. С. Федоров халĕ юнашар ялти «Хĕрлĕ çăлтăр» колхозăн ялхуçалăх машинисене юсама тытăнчĕ.

Урапасемпе лаша кÿлмелли хатĕрсем çителĕклĕ. Çураки вăхăтĕнче вăрлăхсене турттарма михĕсемпе шăналăксем çителĕклĕ. Лашасене çуракине çитерме утă, сĕлĕ кирлĕ чухлĕ хатĕрленĕ.

Колхозра стахановла шкул лайăх ĕçлет. Ку тарихчен 7 заняти туса ирттернĕ. Кружок занятийĕсене бригадирсем, звеноводсем, уйхир ĕçĕнчи стахановецсемпе ударниксем пурĕ 35 çын йĕркеллĕ çÿреççĕ. Занятисене колхоз председателĕ С. Даниловпа райçĕрĕç пайĕн агрономĕ Аникин юлташсем ирттереççĕ. Конюхсем валли зооветтехника кружокĕ организациленĕ.

Колхоз паянхи куна уя 2200 лав тислĕк кăларнă. Тислĕк кăларнă çĕрте уйрăмăнах П. Орлов, Я. Долгов, Л. Румянцев колхозниксен лайăх ĕçĕсене палăртмалла. Вĕсем 150—200-шер лав тислĕк кăларнă. Çавнашкалах кĕл, кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ, фекали пухас ĕç те лайăх пулса пырать. И. Васильев, Н. Павлов колхозниксем 50—60-шар пăт кĕл пухнă, В. Петров колхозник 30 пăт кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухнă. Колхозра пурĕ 92 центнер кĕл, 24 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухнă, 100 центнер минераллă удобрени кÿрсе килнĕ.

Комсомолецсем ертсе пыракан бригадăсем çуракине уйрăмăнах лайăх хатĕрленеççĕ. Комсомол комитечĕн секретарĕ, ВЛКСМ райкомĕн бюро членĕ Степан Пугачев юлташ ертсе пыракан II-мĕш бригада кăçал кашни гактартан вăтам шутпа 25 центнер тĕштырă туса илессишĕн ăмăртать. Ку бригада çуракине хатĕрленсе çитнĕ те ĕнтĕ. Пĕтĕм акакан çĕр лаптăкĕ çине юр тытса юлнă. Хăшпĕр вырăнсенче икшер хут та юр тытнă. Уя 520 лав тислĕк кăларнă. 24 центнер кĕл, 11 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухса выраăнти удобренисем хатĕрлес плана бригада ытлашшипех пурнăçланă.

Н. Цветков.

Яровизаторсен курсĕнчен 95 çын вĕренсе тухрĕç

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Çак кунсенче яровизаторсен курсĕнчен 95 çын вĕренсе тухрĕç. П. Матвеева, П. Иванов, С. Егоров, А. Григорьев, Г. Александрова, А. Федорова, Ю. Иванова, В. Федорова, Е. Арсентьева, Ф. Григорьева юлташсем отлично паллăсемпе вĕренсе тухрĕç.

Курсран вĕренсе тухнисем вăрлăхсене пурне те яровизацилеме, пысăк тухăçлă тырпулшăн кĕрешме пулчĕç.

А. ГРИГОРЬЕВ.

«Трудовик» колхоз яровизаторĕ.

Конюх-тренер

— «Клан» прими! — пулчĕ команда. Йĕпкĕн хура, çăмарта пек чăпчăмăр йăйăр стена çумне вырнаçса тăчĕ. Конюх ун çумнерех пычĕ те, майĕнчен ыталаса тытса ачашларĕ. — Питĕ лайăх йăйăр, нихăçан та алхасмасть, каланине пĕтĕмпех итлет, — терĕ вăл. Унтан ферма витинче тăракан ытти лашасене йĕркерен пăхса çÿрерĕ. Ятпа чĕнет те пурте хăйсем тăракан пÿлĕмĕн алăкĕ еннелле çаврăнса, хăлхисене чăнк тăратса итлесе тăраççĕ. Алăка уçса тухма хушатăн — тухаççĕ, кĕме хушатăн — хăйсен вырăнĕсене кĕрсе тăраççĕ.

Çакăн пек вĕрентет Константин Осипов хăй çумне çирĕплетнĕ лашасене. 1937 çулта конюхра ĕçлеме тытăнсанах хăй умне çакăн пек задача лартнă: лашасене йĕркеллĕ пăхса яланах мăнтăр усрас пулать. Хăй умне лартнă задачăна вăл начар мар пурнăçа кĕртсе пырать. Лашасене çамрăкла тренировкăна илсе тухать. Икĕ çул тултарнăскерсене хăмăт тăхăнтартать те çуна-урапа кÿлмесĕр, тилхепе вĕççĕн утма тата чупма хăнăхтарать. Ун хыççăн, вăхăт иртнĕ майĕпе, кÿлмеллипех кÿлет. Маларахпа ерипен, унтан хăвăртрах çÿреме, лавсем туртма вĕренеççĕ лашасем. Çакăн пек ирттерет лашасен тренировкине конюх-Константин Осипов. Вăл хăвăрт чупма вĕрентнĕ лашасем 1938 çултанпа кашни çулах районра, республикăра иртекен ăмăртусене хутшăнаççĕ. 1940 çулта, Шупашкарти ипподром çинче, Чăваш республики 20 çул тултарнă ятпа колхозсенчи рысаксен ăмăртăвĕ пулнă. «1905 год» колхоз лаша ферминчи чистопороднăй рысак «Клан» та хутшăннă ăмăртăва. Малтанхи кун начар мар результат кăтартнă вăл. Анчах та иккĕмĕш кунĕнче чуптарман ăна, кăштах уксахланă.

— Наездник Кондратьев юлташ хăвăрт чупакан лашана пĕр пек тытса пыма пĕлмен, тилхепене пĕр енчине пушăрах, тепĕр енчине хытăрах тытнă. Ун чухне çакна пула уксахларĕ пирĕн лаша, — тет Осипов.

Рысак «Клан» çав çулхинех Хусан ипподромĕ çинче пулнă. 1.600 метр хушăна 2 минута та 18 секундăра чупса тухса, ăмăртура пĕрремĕш вырăн йышăннă.

Колхоз ферминче хăвăрт чупакан лашасем татах та пур. «Орлик», «Запоздалый», «Мальчик», «Ария» лашасем те ипподром çинче чупса курнă.— Вĕсем нихăшĕ те «Клана» çитмеççĕ-ха, колхозра хăвăрт чупакан тата йывăр турткан лашасем ытларах кирлĕ, — тет Константин Осипов.

Конюхсем пурăнакан пÿртре «Распорядок дня на животноводческих фермах» тесе çырнă хут çакăнса тăрать. Кунта лашасене мĕнле пăхмаллине кăтартса панă.

— Лашасене утă-улăм, сĕлĕ вăхăтра паратăп. Вăхăтра шăваратăп. Слвĕ çанталăкра нормăна кăштах ÿстерме тивет, ун чухне вĕсене апат-çимĕç ытларах кирлĕ, — тет Осипов юлташ.

Конюх-тренер Осипов юлташ колхоз лашисене юратса пăхать. Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ ăна Чăваш АССР çирĕм çул тултарнă май, колхоз лашисене лайăх пăхнăшăн хисеплĕ грамота парса наградăланă.

Февраль уйăхĕн пуçламăшĕнче, ялхуçалăхĕнче малта пыракансен районри канашлăвĕнче ăна Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин Главнăй Комитечĕн свидетельствине пачĕç. 1.600 метрлă дистанцине 2 лашана 3 минута та 57 секундăра, 7 лашана 4 минута та 12 секундăра чупса тухакан тунă.

Ĕçри показательсем Осипов юлташа кăçал та ялхуçалăх выставкин участникĕ пулма право параççĕ.

Çĕрпÿ. **Т. МАЙОРОВ.**

Ĕçчен бригадир

Юлашки çулсенче «Сталинцы» колхоз (Çĕрпÿ р.) пахча-çимĕçсем тата махорка акса тăвас ĕçе чылай вăйлатрĕ. Ку вăл бригадир Никонор Григорьев ĕçчен пулнинчен, вăл тăрăшса ĕçленинчен нумай килчĕ.

Пахча-çимĕçсене Григорьев юлташ икĕ çул хушши вăйлă тухăçлă туса илчĕ. Çак ĕçе ертсе пыма вăл лайăх вĕренсе çитнĕ.

1940 çулта тата пирĕн колхоз махорка лартма шут тытрĕ. Махорка лартса тăвассине те Григорьев юлташ çинех хутăмăр. Иртнĕ çулта кашни гектартан 19-шер центнер махорка пухса илсе, государствăна патăмăр.

Пирĕн колхоз махоркăна кăçал та лартать.

— Кашни гектартан 20 центнертан сахал мар махорка пухса илетпĕр, — çакăн пек обязательство илтĕмĕр хамăр çине. Ĕçчен бригадир Григорьев юлташ ертсе пыракан бригала çак обязательствăна пурнăçа кĕртетех.

А. МИХЕЕВ.

Пурçăн хурчĕн коконне хатĕрлемелли план

Çак кунсенче Чăваш АССР Совнаркомĕ кăçалхи çул колхозсенче пурçăн хурчĕсене ĕрчетсе кокон контрактацилес туса хатĕрлес пирки уйрăм постановлени йышăнчĕ.

Пурçăн хурчĕсене кăçал пурĕ 10 колхозра ĕрчетме пăхнă. Куславкка районĕнче 3 колхозра, Октябрьски районра—4, Çĕрпÿ районĕнче—2 тата Шăхрăн районĕнче Мамăшри промартельре пурçăн хурчĕ ĕрчетме палăртнă. Ку колхозсенче пурĕ 2,06 тонна кокон хатĕрлесе государствăна памалла. Çуркуннехи вăхăтра 1,61 тонна кокон хатĕрлемелле.

Вăрман ĕрчетекен тата пăхакан Управленине апрелĕн 15-мĕшчен пурçăн хурчĕсене пăхса усрама колхозсене юман йывăççисем уйăрса пама хушнă.

Агроном **Н. КОНДАКОВ.**

1861 çулта крепостной правăна пăрахăçа кăларни

80 çул каялла, 1861 çулти февралĕн 19-мĕшĕнче (мартăн 3-мĕшĕнче) Александр II «хресченсене крепостной пăхăнуран ирĕке кăларасси çинчен» калакан манифеста алă пуснă. Крепостной строя пĕтерме Российăна унăн экономикăллă аталанăвĕ тĕртнĕ. Крепостной право промышленность аталанассине чарса тăнă. Ялхуçалăхĕнче хресченсем ирĕксĕр ĕçленипе, вĕсен ĕç тухăçлăхĕ пĕчĕк пулнă. Крепостной хресченсене помещиксем пит хытă эксплоатациленĕ. Çавна пула хресченсен движенийĕ ÿссе пынă, çак движенине хресченсен йышлă массисем хутшăннă.

Крымски кампани вăхăтĕнче—1853 — 1856 çулсенчи вăрçăра царизм поражени тÿсни крепостной стройлă Россия Хĕвеланăç Европăри малта пыракан капитализмлă çĕршывсенчен кая юлнине уççăнах кăтартса панă.

«Крымри вăрçă хыççăн Российăна валли хăйĕн шултра промышленноçĕ кирлĕ пулса тăнă пулсан,—тесе çырнă Энгельс,—вара вăл çавна пĕр формăллине кăна, урăхла каласан, капитализмлă формăллине, урăх нимĕнле формăллине те мар, илме пултарнă. Çак формăпа пĕрле çавăн пекех унăн ытти çĕршывсенче капитализмлă шултра промышленноçпа пĕрле яланах пулса пыракан последствисене пурне те илмелле пулнă» (К. Маркс и Ф. Энгельс. Письма, 1931 г., стр. 321—322).

Крымри вăрçăччен тахçан малтанах—1839 çулта — жандармери шефĕ граф Бенкендорф хăйĕн отчетĕнче патша патне: «крепостной йĕркепе пурăнни—государство айĕнчи тар нÿхрепĕ», тесе çырнă. Пĕтĕм Российĕпех тăвăл сиксе тухма пултарни çуллен-çулах ытларах палăрса пынă, патша Российĕнче влаçра тăракансем çавна уççăнах курнă. 1856 çултах—реформа пуличчен 5 çул малтан—Александр II Мускаври дворянсене: «крепостной правăна, вăл аялтан хăех пăрахăçа тухма пуçлассине кĕтсе тăриччен, çÿлтен пăрахăçа кăларни лайăхрах пулать», тесе каланă. Çакă вăл, революци пулассине сирсе яма, реформа тумашкăн васкамаллине пĕлтернĕ.

Реформа хатĕрлес ĕçе пĕтĕмпех дворянсен аллине панă. Губернисенче «хресченсен пурнăçне лайăхлатмалли» проектсем хатĕрлеме дворянсен комитечĕсене тунă, çав комитетсенче помещиксен уйрăм ушкăнĕсем хушшинче кĕрешÿ пынă, вĕсен интересĕсем, вырăнсенчи условисене тата хуçалăх мĕнлине кура, тĕрлĕрен пулнă. Помещиксен уйрăм ушкăнĕсен интересĕсем тĕрлĕрен пулнă пулин те, вĕсен хушшинче кĕрешÿ кирек мĕн чухлĕ çивĕчленсен те, çапах та вăл пĕр класс ăшĕнчи, пысăк е пĕчĕк уступкăсем туса, хăй пуçпулса тăрассине сыхласа хăварма тăрăшнă класс ăшĕнчи кĕрешÿ пулнă.

Крепостной правăна пăрахăçа кăларас реформа тавра тĕп кĕрешÿ мĕнпур помещиксем тата хресченсем хушшинче пулса пынă. Хресченсем çав çулсенче помещиксен эксплоатацийĕнчен тата помещиксен влаçĕнчен пĕтĕмпех хăтăлассишĕн кĕрешнĕ, çакна (хресченсем хăйсем ăна ăнланман пулин те) революциллĕ майпа кăна тума май пулнă. Помещиксем («крепостниксем» те, «либералсем» те) хресченсен революцине сирсе ярассишĕн, ĕçе «мирлĕ» майпа, уступкăсем тата килĕшÿсем тунипе, майлаштарса ярасшăн пулнă.

Губернисенчи комитетсем хатĕрленĕ проектсене Петербурга, чиновниксемпе помещиксенчен тунă редакци комиссийĕсене ярса панă.

Редакци комиссийĕ хатĕрленĕ Положенисен проектне, реформăна ертсе пынă Главнăй комитетра тата Государственнăй советра сÿтсе явнă хыççăн, 1861 çулти февралĕн 19-мĕшĕнче Александр II çирĕплетнĕ; çав кунхинех вăл «хресченсене крепостной пăхăнуран ирĕке кăларасси çинчен кăларнă манифеста» алă пусса çирĕплетнĕ.

1861 çулти февралĕн 19-мĕшĕнче кăларнă Положенисем крепостничествăн юлашкийĕсене нумай хăварнă. Хресченсем помещиксен «временно-обязаннăйĕсем» пулса тăраççĕ, тесе пĕлтернĕ, çĕре вĕсене харпăрлăха мар, «яланлăха усă курма» кăна панă. Хресченсен çĕрĕ малтанхи пекех помещиксен харпăрлăхĕ шутланнă, çĕрпе усă курнăшăн хресченсем помещиксене оброк тÿленĕ е ĕçлесе панă. Хресчен хăйĕн ят çĕрне тÿлесе илни çинчен помещикпе хут тусассăн тин помещике тÿлесе тăрассинчен е ĕçлесе парассинчен хăтăлма пулнă. Помещик килĕшмесĕр хресчен çĕре тÿлесе илме пултарайман, çав вăхăтрах помещик хресченсене çĕре тÿлесе илтерме пултарнă.

Хресченсем çĕр тÿлесе илнĕ чухне помещиксем çĕр укçине татăклах илесшĕн пулнă. Помещиксен хутне кĕрсе, патша правительстви «выкупной операцисем» организациленĕ: çĕр укçине помещиксем хыснаран илнĕ, хресченсен вара çав суммăна тата процентĕсене хыснана 49 çул хушшинче тÿлесе татмалла пулнă. 1905 çулта тин, революци хĕснипе, патша правительстви хресченсем çĕршĕн тÿлессине пăрахăça кăларнă,—унччен хресченсем çĕршĕн 1,5 миллиард тенкĕ ытла тÿленĕ, çакă вăл çĕрĕн рынокри хакĕнчен 2,5 хут нумайрах пулнă. Çапах та хресченсем çĕршĕн тÿлесе татман, тесе шутланă.

«Çав «ирĕке кăларни»,—тесе çырнă Ленин,—хресченсене намăса пĕлмесĕр çаратни, йĕркеренех пусмăрлани тата вĕсенчен пĕтĕмпех мăшкăлласа кулни пулнă. «Ирĕке кăларнă» майпа, хура тăпраллă губернисенче хресченсен çĕрĕнчен $^{1}/_{5}$ пайне ытла касса илнĕ. Хресченсенчен хăшпĕр губернисенче хресченсен çĕрĕн $^{1}/_{3}$ пайĕ таран тата $^{2}/_{3}$ пайĕ таран та касса илнĕ. «Ирĕке кăларнă» майпа, хресченсен çĕрĕсене хресченсем «хăйăр» çине куçса лармалли помещиксен çĕрĕсенчен туса уйăрса панă, благороднăй дворянсемшĕн хресченсене пусмăра кĕртсе ÿкерме тата вĕсене ростовщикла хакпа çĕр тара пама çăмăлрах пултăр тесе, помещиксен çĕрĕсене хресченсен çĕрĕсем çине савăлласа кĕртсе янă. «Ирĕке кăларнă» майпа, хресченсене хăйсен çĕрнех «тÿлесе илтернĕ», çавăн чухне çĕрĕн чăн хакĕнчен **икĕ хут, виçĕ хут** нумайрах шăйăрса илнĕ» (Ленин, соч., т. XV, стр. 142).

1861 çулти февралĕн 19-мĕш хыççăн хресченсен управленин çĕнĕ органĕсене тунă, вĕсен те феодаллă-крепостничествăллă стройран юлнă паллăсем нумай пулнă. Ялсенчи тата вулăссенчи сходсем куланай хурас тата куланай пухас, помещиксене валли хресченсенчен мĕн те пулин илес ыйтусене кăна татса пама пултарнă. Сходсем суйлакан старостăсемпе волостной старшинасен патша влаçĕсем хушнине нимĕн сăмахсăр пурнăçа кĕртмелле пулнă, хресченсене тытса тăма ятарласах мировой посредниксем туса хунă, вĕсене губернаторсем вырăнсенчи дворян-помещиксенчен уйăрса лартнă. Ял обществисенче куланай тÿлес тĕлĕшпе, çĕрпе общинăллă йĕркепе усă курнă çĕрте—повинноçсем тĕлĕшпе те «круговая порука» (кашниншĕн пĕтĕм общество ответ тытмалла) тунă. Недоимкăсемшĕн общество ирĕксĕрлесех хресчене кĕрĕшсе ĕçлемешкĕн яма, унăнне уй çĕрне, хăшпĕр чухне кил вырăнне те туртса илме пултарнă. Хресчене хăйĕн ял обществи çумне çирĕплетсе хунă: обществăран тухасси питех те йывăр пулнă; вăхăтлăха ялтан каяс пулсан та (сăмахран, ĕçлеме) ял старостинчен тата вулăсри старшинаран ирĕк ыйтмалла пулнă. Хресченсене валли вулăсра уйрăм суд туса хунă, вăл хресченсене розгăпа çаптарма пултарнă. Пĕр сăмахпа каласан, хресченсен «обществăллă» управленийĕ хресченсен интересĕсемшĕн мар, помещиксемпе вĕсен государствин интересĕсемшĕн ĕçлесе тăнă.

1861 çулти февралĕн 19-мĕшĕнче кăларнă Положенисем крепостничество юлашкийĕсене пит нумай хăварнă пулин те, çав реформа—хăйĕн содержанийĕпе буржуаллă реформа пулнă. Чи малтанах, хресченсем хăшпĕр таран граждăнла правăсем илнĕ: вĕсем япала сутма тата илме, суту-илÿ тума, промысла ĕçĕсене тума, пурлăх тытма, помещикрен ыйтмасăрах авланма е качча тухма пултарнă т. ыт. те. Хресчене ĕнтĕ выльăх вырăнне сутма, заклада хума, парне вырăнне пама юраман; помещиксем хресченсен çемьери пурнăçне хутшăнмалли правăна çухатнă. Çаксем пурте феодаллă йĕркесенчен буржуаллă йĕркесем патне куçса пыни пулнă.

Реформа хыççăн хресчен хуçалăхĕ рынок оборотне хутшăнса пынă, çакă вăл ялта капитализмлă отношенисем аталанассине пулăшнă. «Хресченле реформа»,—тесе çырнă Ленин,—крепостниксем ирттерекен буржуаллă реформа пулнă... Хресчен крепостник влаçĕнчен хăтăлса тухса пынă та, çавăн чухнех укçа влаçĕ айне пулнă, таварлă производство условийĕсене лекнĕ, çуралса пыракан капитала пăхăнса тăракан пулса пынă. 61 çул хыççăн Российăра капитализм аталанăвĕ çавтери хăвăрт пулса пыма тытăннă,—темиçе вунă çул хушшинчех Европăри ватă çĕршывсенче ĕмĕрсем хушши пулса пынă улшăнусем пулса тăнă» (Соч., т. XV, стр. 143).

Крепоçниксем туса ирттернĕ реформа, паллах ĕнтĕ, хресченсем мĕн кĕтнине нимĕн чухлĕ те паман. Манифеста пичетлесе кăларни хресченсен движенине калама çук вăйлăн çĕклесе янă, вăл пĕтĕм Россия тăрăх анлă хум пек, сарăлса кайнă. Пĕр 1861 çул хушшинче кăна хресченсем 1.200 выступленине яхăн тунă, çак выступленисене 2 пине яхăн ял хутшăннă. Анчах çак çулсенче пулса тăнă революциллĕ ситуацирен революци пуçланса кайман. Хресченсен движенийĕ анлăн та вăйлăн сарăлса кайнă пулсан та, помещик-крепостниксен влаçне сирпĕтсе пăрахма хресченсем пĕрлĕхсĕр пулнă, вĕсен организованность тата политикăллă ăнланулăх пулман. Кунта çакă питĕ пысăк вырăн йышăнса тăнă: хресченсен хăйсен кĕрешĕвĕнче руководитель пулман: çав саманара промышленноçлă пролетариат аталанса кăна пынă-ха. «Хресченсен восстанийĕсем рабочисен восстанийĕсемпе çыхăнса тăраççĕ пулсан, хресченсен восстанийĕсене рабочисем ертсе пыраççĕ пулсан кăна,—тенĕ Сталин юлташ,—вĕсем çитĕнÿ патне илсе пыма пултараççĕ. Рабочи класс ертсе пыракан комбинированнăй восстани кăна тĕллев патне илсе çитерме пултарать» (писатель Эм. Людвигпа калаçни). Реформа тунă çулсенче çак условисем пулман тата пулма та пултарайман.

1861 çулти реформа хыççăн Россия хăйĕн историйĕн çĕнĕ, капитализмлă тапхăрне кĕнĕ. Капитализм самаях вăйлăн аталанса ÿсме пуçланă. Ялхуçалăхĕ ытларах та ытларах суту-илÿ оборотне кĕрсе, таварлă ялхуçалăхĕ пулса пынă. Таварлă хресчен хуçалăхĕ ÿсни ял халăхĕ классем çине пайланас процеса хăвăртлатма пулăшнă.

Крепостничество юлашкийĕсем, чăтма çук пысăк хырçăсемпе выкуп тÿлевĕсем хресченсен пысăк массисене ытларах та ытларах чухăнлатса, юхăнтарса пынă, вĕсен çĕре пăраха-пăраха укçи тупма тухса каймалла пулнă. Юхăнса çитнĕ хресченсен çĕрне, выльăх-чĕрлĕхпе инвентарьне хресченсен пуян пайĕ хăйĕн аллине çавăрса илсе пынă, тара тытнă ĕç вăйĕпе анлăрах та анлăрах усă курма пуçланă. Российăра 1903 çулта пулнă мĕнпур хресченсен 10 миллион хуçалăхĕнчен кулаксен 1,5 миллион хуçалăхĕ акăнакан мĕнпур çĕрĕн çур пайне хăйсен аллинче тытса тăнă, чухăн хресченсене эксплоатацилесе пурăннă. Çав вăхăтрах ялта лашасăр хуçалăхсем виçĕ миллион çурă хуçалăх шутланнă.

Крепостничество юлашкийĕсем пулни капитализмлă ялхуçалăхне, капитализмлă промышленность валли кирлĕ шалти рынока аталанса пыма чăрмантарса тăнă.

Производительнăй вăйсемпе производствăллă отношенисем хушшинчи противоречисем вăйланса пыни 1905 çулти буржуаллă-демократиллĕ революци патне илсе çитернĕ. **Халĕ ĕнтĕ хресченсен руководитель — пролетариат— пулнă, вăл, царизма сирпĕтсе антарса тата крепостничествăн мĕнпур юлашкийĕсене пĕтерсе тÿрремĕх социализмлă революци çине куçас тесе, хресченсене царизма хирĕçле кĕрешĕве илсе тухма пултарнă.**

Анчах та революциллĕ массăсен вăйĕ царизма сирпĕтсе пăрахма çителĕклĕ пулман-ха. Революцине çĕмĕрсе тăкнă. Реакци çулĕсенче туса ирттернĕ аграрлă реформа, Столыпин реформи, Ленин каланă тăрăх, крепостниксем тунă буржуаллă иккĕмĕш реформа пулнă. Анчах та вăл 1861 çулти пĕрремĕш реформа пекех, буржуаллă-демократиллĕ çĕнĕ революцине сирсе яма пултарайман. 1917 çулти февральри буржуаллă-демократиллĕ революци, патша самодержавине сирпĕтсе пăрахса, помещик-крепостниксен влаçне пĕтернĕ, анчах çĕр çинчен тăракан ыйтăва вăл та татса параймаи, мĕншĕн тесен помещиксен çĕрĕ хăйсен аллинчех юлнă.

Çак ыйтăва Октябрьти социализмлă аслă революци кăна татса панă, помещиксен çĕрĕсене конфискациленĕ, хресченсене панă.

Совет влаçĕ кăларнă пирвайхи декретсенчен пĕри—çĕр çинчен кăларнă декрет пулнă. Çак декрет помещиксен мĕнпур çĕрĕсене, удельнăй çĕрсене, чиркÿсемпе монастырьсен çĕрĕсене, вĕсен мĕнпур чĕрĕ тата чĕрĕ мар инвентарĕсене вулăссенчи çĕр комитечĕсемпе хресчен депутачĕсен уездсенчи совечĕсен аллине панă. 1918 çулта пĕтĕм çĕр фончĕ пĕтĕм халăх пурлăхĕ пулса тăни çинчен пĕлтернĕ. «Çĕре национализациленни,—тесе çырнă Ленин çакăн пирки,—пролетариллĕ государствăна çĕрĕçĕнчи социализм çине куçма ытларах пысăк майсем пачĕ» (Соч., т. XXIII, стр. 403).

Единоличник хресченсен вакă хуçалăхĕсене обществăллă çĕрĕçĕ çине тăруках куçарма май пулман. Пĕр енчен, коллективлă ĕç лайăхрах пулнине лайăх йĕркелесе янă совхозсемпе колхозсен примерĕ тăрăх хресченсен анлă массисене кăтартса памалла пулнă, тепĕр енчен, техникăллă база туса хумалла пулнă, унсăрăн шултра ялхуçалăхне рационально ĕçлекен тума май пулман.

Çавăн пек техникăллă база туса хурас тесе, Ленин—Сталин партийĕ ертсе пынипе, рабочи класăн чылай çулсем хушши çине тăрса ĕçлемелле пулнă. XV съездра кăна (1927 çулти декабрьте) партин: ялхуçалăхне коллективизацилеме çирĕп çул тытма вăхăт çитрĕ, тесе йышăнчĕ, çав вăхăтрах кулака хирĕçле наступление малалла вăйлатса пычĕ.

1929 çулта (кулак хаяррăн хирĕç тăнă условисенче) миллионшар чухăн тата вăтам хресченсен массăллă колхозлă движенийĕ пуçланчĕ. Çак движени, Сталин юлташ каланă тăрăх, «пирĕн çĕршывăн пурнăçĕнчи аслă улшăну тапхăрне» («Вопросы ленинизма», изд. 10-е, стр. 373) пуçласа янă.

Массăллă колхозлă движени аталанса пыни партипе правительствăна 1929 çул вĕçĕ тĕлĕнче кулак класс пулса тăнине пĕтерес политика еннелле татăклăн çаврăнма май панă: çĕре арендăна парассипе ĕç вăйĕ тара тытасси çинчен калакан законсене пăрахăçа кăларнă, кулаксен чĕрĕ тата чĕрĕ мар инвентарьне колхозсем валли экспроприацилеме ирĕк панă. «Çакă вăл питĕ те пысăк революциллĕ переворот пулнă, обществăн кивĕ качествăллă состоянинчен çĕнĕ качествăллă состоянине сиксе куçни пулнă, çак сикĕм хăйĕн результачĕсемпе 1917 çулти Октябрьти революциллĕ переворотпа пĕр пекех пысăк вырăнта тăнă» (Краткий курс истории ВКП(б), стр. 291).

Колхозлă движенин итогĕсене туса, партин XVII съездĕнче (1934 çулти январьте) Сталин юлташ çакна паллă тунă: «колхозсем татăклăнах тата яланлăхах çĕнтерчĕç», «ĕççынни хресченсем, пирĕн совет хресченĕсем татăклăнах тата яланлăхах социализмăн хĕрлĕ ялавĕ айне тăчĕç» («Вопросы ленинизма», изд. 10-е, стр. 564). Ялхуçалăх артелĕн сталинла уставĕ тата колхозсем йышăнса тăракан пĕтĕм çĕрсене тÿлевсĕр тата ĕмĕрлĕхех колхозсем çумне çирĕплетни колхоз стройне татăклăнах çирĕплетме вăйлăн пулăшнă.

ССР Союзĕнчи Советсен Чрезвычайлă VIII Съездĕнче тунă докладра, халăх хуçалăхĕн пур сферисенче те социализмлă система пĕтĕмĕшпех çĕнтернине пула пирĕн обществăн класлă структуринче пулса иртнĕ улшăнусене кăтартса парса, Сталин юлташ çапла каланă:

«Пирĕн халĕ хресченсене эксплоатацилеме пултаракан помещиксемпе кулаксем, купецсемпе ростовщиксем çук. Çапла вара пирĕн хресченсем эксплоатацирен хăтарнă хресченсем пулса тăраççĕ. Малалла, пирĕн совет хресченĕсем хăйсен чи пысăк нумайрахăшĕпе колхозлă хресченсем пулса тăраççĕ, урăхла каласан, вĕсем хăйсен ĕçĕпе хăйсен пурлăхне пĕчченшерĕн ĕçлени çинче мар тата кая юлнă техника çинче мар, коллективлă ĕç çинче тата кучухнехи техника çинче тытса тăраççĕ. Юлашкинчен, пирĕн хресченсен хуçалăхĕн никĕсĕнче уйрăм харпăрлăх мар, коллективлă ĕçе пула ÿссе çитĕннĕ коллективлă харпăрлăх тăрать.

Куратăр ĕнтĕ, совет хресченĕсем пĕтĕмпех çĕнĕ хресченсем, ун пек хресченсене этемлĕх историйĕ ку тариччен пĕлмен-ха». («Вопросы ленинизма», изд. 11-е, стр. 511—512).

Колхоз стройĕ çĕнтерни çакна ĕнентерÿллĕн, çирĕппĕн кăтартса пачĕ: пролетариллĕ социализмлă революци кăна ĕççынни хресченсене чăннипех тата пĕтĕмĕшпех ирĕке кăларма пултарать.

Проф. Е. МОРОХОВЕЦ.

ЮЛАШКИ ХЫПАРСЕМ

Болгария виçĕ держава пакчĕ çумне пĕрлешнĕ

БЕРЛИН, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). Трансоцеан агентстви çапла пĕлтерет: Паян 13 сехет те 45 минутăра Венăра Болгари премьер-министрĕ Филов Болгария виçĕ держава пакчĕ çумне пĕрлешни çинчен çырнă протокол çине алă пуснă.

Болгария виçĕ держава пакчĕ çумне пĕрлешни çинчен çырнă протокол

БЕРЛИН, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). Германири информаци бюровĕ Венăран пĕлтернĕ тăрăх, Болгария виçĕ держава пакчĕ çумне пĕрлешни çинчен çырнă протоколра çапла каланă:

«Германи, Итали тата Япони правительствисем пĕр енчен, тата Болгари правительстви тепĕр енчен, аялта алă пуснă уполномоченнăйсем урлă, çапла тунă:

1 статья. Болгария виçĕ держава пакчĕ çумне, Германи, Итали тата Япони 1940 çулти сентябрĕн 27-мĕшĕнче Берлинра тунă пакт çумне пĕрлешет.

2 статья. Пĕтĕмĕшле техникăллă комиссисем,—вĕсен ĕçĕ çинчен виçĕ держава пакчĕн 4-мĕш статьинче каланă,—Болгари интересĕсене тĕкĕнекен ыйтусене сÿтсе-явассĕ пулсан, çав комиссисен ĕçне Болгари представителĕсене те явăçтарассĕ.

3 статья. Çак протокол çумне виçĕ держава пакчĕн текстне хушса хунă.

Çак протокола нимĕç, Итали, Япони тата Болгари чĕлхисемпе çырса хатĕрленĕ, çав текстсенчен кашниех оригинал шутланать. Протокол ăна алă пуснă хыççăн вăй илет».

Германи войскисем Болгарине пырса кĕни

БЕРЛИН, мартăн 2-мĕш. (ТАСС) Германири информаци бюровĕ Софирен çапла пĕлтерет: Болгари правительстви килĕшÿ панă тăрăх, Германи войскисем Болгари территорийĕ çине пырса кĕнĕ.

Турцире кăларнă коммюнике

АНКАРА, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). Анатолири телеграф агентстви çакăн пек коммюнике парать: «Февралĕн 26-мĕшĕнче Анкарана Англи ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ Иден тата импери генеральнăй штабĕн начальникĕ генерал Дилл официальнăй визитпа пынă. Вĕсене республика президенчĕ йышăннă тата вĕсем министрсен совечĕн председателĕпе Сайдампа, ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕпе Сараджоглупа тата Турци генеральнăй штабĕн начальникĕпе Чакмак маршалпа калаçнă. Икĕ правительстви те хăйсем Англипе Турци хушшинчи союзшăн шанчăклă пулнине паллă тунă. Калаçусем вăхăтĕнче хальхи вăхăтри тĕнчери лару-тăрăва пур енчен те сÿтсе-явнă. Турципе Англи интересĕсемпе тачă çыхăнса тăракан Балкан проблемисем çинчен уйрăмах тĕплĕн сÿтсе-явнă. Икĕ правительстви те çакна паллă тунă: хăйсен çак ĕçсем тĕлĕшĕнчи политикинче вĕсем пĕр-пĕринпе йăлтах килĕшсе тăраççĕ, тенĕ».

Европăри тата Африкăри вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Çурçĕр Африкăра хаяр çапăçусем пыраççĕ. Сомалире, тенĕ Итали сводкинче, Могадишоран çурçĕр енче Итали войскисем Англи чаçĕсене хирĕç вăйлăн çапăçаççĕ. Рейтер агентствин корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Джуба юханшывĕн районĕнчи çапăçу вăхăтĕнче Кăнтăр Африка чаçĕсем Итали дивизине тыткăна илнĕ. Тыткăна лекнĕ 3.000 çын хушшинче виçĕ генерал пур.

Абиссинири Годжа провинцинче Абиссини партизанĕсен ĕçĕсем ăрăлса пыраççĕ.

Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, Эритрейăра, Керенран çурçĕр енче, Англи войскисем Итали чаçĕсем патне пырса çитнĕ. Англин Керенран хĕвеланăç енчи войскисем хăйсен позицийĕсене лайăхлатнă.

Çурçĕр Африкăра авиаци ĕçĕсем кăна пулнă. Итали самолечĕсем, тенĕ Итали командованийĕн сводкинче, Аджедабирен кăнтăр-хĕвеланăç енче (Бенгазирен кăнтăр еннелле) англичансен автотранспорт средствисем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Германи самолечĕсем Киренаикăри портсен сооруженийĕсем çине пырса тапăннă.

Нумаях пулмасть англичансем оккупациленĕ Кастельроссо утравне (Вăтаçĕр тинĕсĕн хĕвелтухăç пайĕнче) Итали войскисем каялла туртса илнĕ, тенĕ Итали сводкинче.

Çанталăк начар тăни Албанири наступлениллĕ операцисене анлăн сарса яма чăрмантарать. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, фронтăн центральнăй участокĕнче Греци войскисем итальянецсен контратакине сирсе янă. Çапăçу хирĕнче итальянецсен нумай çын вилсе тата аманса юлнă. Итали авиацийĕ грексен позицийĕсем çине пырса тапăнма хăтланнă, анчах вĕсене зенитнăй артиллери каялла хăваласа янă. Греци командованийĕ пĕлтернĕ тăрăх, Греци войскисем Итали танкĕсен атакине ăнăçлăн сирсе янă.

Греци командованийĕн сводкинче çапла каланă: февралĕн 28-мĕшĕнче Албанири фронтра Англипе Греци авиацийĕ сывлăшри çапăçура Италин 26 самолетне персе антарнă. Итали самолечĕсем Превеза, Корфу тата Флорина çине пырса тапăннă. Итали бомбардировщикĕсен отрячĕ, тенĕ Итали командованийĕн сводкинче, противник войскисем çине пулеметсенчен пырса пенĕ, çавăн пекех грексен тинĕс базисем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Англи фронтĕнче февралĕн 28-мĕшĕнче тата ыран мартăн 1-мĕш тенĕ чух çĕрле Германи авиацийĕн активлăхĕ пысăках пулман. Уйрăм бомбардировщиксем, тенĕ Германи командованийĕн сводкинче, кăнтăр-хĕвелтухăç çыранĕнчи тата Центральнăй Англири портсен сооруженийĕсемпе çар объекчĕсем çине тата ытти чылай пунктсем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Ыран мартăн пĕрремĕш тенĕ чух çĕрле, тет Рейтер агентстви, Англи авиацийĕн пысăк соединенийĕсем Вильгельмсхафен çине тата Çурçĕр-Хĕвеланăç Германири ытти объектсем çине вăйлăн пырса тапăннă. Англи самолечĕсем çавăн пекех тата Булонь порчĕ çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Мартăн 1-мĕш. (ТАСС).

Абиссини фронтĕнчи ĕçсем çинчен „Пополо д‘ Италиа“ хаçат пĕлтерни

РИМ, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). «Пополо д'Италиа» хаçат çырнă тăрăх, англичансем, тĕнĕл çĕршывĕсем наступлени тăвассинчен хăраса, хăйсен Абиссиние штурмлакан войскисене операцисене мĕн пулсан та хăвăртлатмалла, тесе хушнă. Абиссини çине англичансен, австралиецсен, новозеландецсен, кăнтăр-африканецсен, суданецсен, нигерецсен тата французсен пысăк вăйĕсемпе наступлени тăваççĕ. «Пирĕн Хĕвелтухăç Африкăри лару-тăру,—тесе паллă тăвать хаçат,—çавтери йывăр, мĕншĕн тесен унăн пур енчен хĕснине те чăтмалла». Çапăçусем пыракан хăшпĕр зонăсенче лару-тăру кăштах çăмăлланнине кăтартса парса, хаçат çапла паллă тăвать: анчах та çакăн пек зонăсем те пур-ха, «вĕсенчи кĕрешÿ пирĕншĕн питех те пысăк йывăрлăхсемпе çыхăнса тăрать. Çавăнпа та пирĕн начар хыпарсем илтме хатĕр тăмалла, тен вăл хыпарсем пирĕншĕн питех те хуйхăллă пулĕç».

Таипе Индо-Китай хушшинчи калаçусем пирки Японири хаçатсем мĕн çыраççĕ

ТОКИО, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). Таипе Индо-Китай хушшинчи конфликта йĕркелес тĕлĕшпе пыракан калаçусенче пулса тăнă кризис çинчен Японири хаçатсем çав-çавах нумай çыраççĕ. «Асахи» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Франци делегацийĕ Индо-Китай Таипе Пакойпа Луан-Прабана тавăрса парасси çинчен пĕлтернĕ пулать. Анчах, Таипе Камбоджа провинцине тавăрса парасси пирки Япони сĕнĕвне Франци делегацийĕ йышăнман тата ку ыйту тăрăх Япони делегацине татăклă ответ та паман. Çак пулса тăнă лару-тăру пирки, тесе çырать хаçат, Японин ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ Мацуока Франци делегацине хăй патне чĕнсе калаçма шутлать, вăл унран Франция хăйĕн шухăшне мĕншĕн татса каламаннине тата вăл Япони мĕншĕн шанманнине ăнлантарса пама ыйтасшăн. Юлашкинчен хаçат çапла çырать: мартăн 2-мĕшĕнче ютçĕршыв ĕçĕсен министерствин представителĕсемпе пĕрле армипе флот командованийĕн васкавлă канашлуне ирттермелле, вăл канашлура Инçет-Хĕвелтухăçĕнче пулса тăнă йывăр лару-тăру пирки пĕр-пĕрин шухăшĕсемпе паллашмалла.

Франци Индо-Китайĕнче Япони войскиçем нумайăн шутланаççĕ

НЬЮ-ЙОРК, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Тонкинра (Франци Индо-Китайĕ) Японин 12.000 салтак шутланать. Февралĕн 27-мĕшĕнче Тонкин районĕнче Япония хăйĕн сывлăшри вăйĕсене чылаях вăйлатнă. Çавăн пекех Ханойра та Японин сывлăшри чаçĕсем чылаях пур. Хайфонра тата Индо-Китайăн кăнтăр çыранĕнче Японин çар карапĕсем йышлăн шутланаççĕ.

Малтанлăха илнĕ сведенисем тăрăх, Сима заливĕнче Япони карапĕсем 51 карап патрульте тăраççĕ.

Индо-Китайри лару-тăру çав-çавах «йывăр-ха». Токио Индо-Китайпа Таи хушшинчи конфликта йĕркелесе ярас тĕлĕшпе Индо-Китая Япони сĕнĕвне йышăнма çине тăрсах ыйтать. Индо-Китай правительстви çывăх вăхăтрах пĕтĕмĕшле мобилизаци тăвасси çинчен пĕлтернĕ, тесе шутлаççĕ.

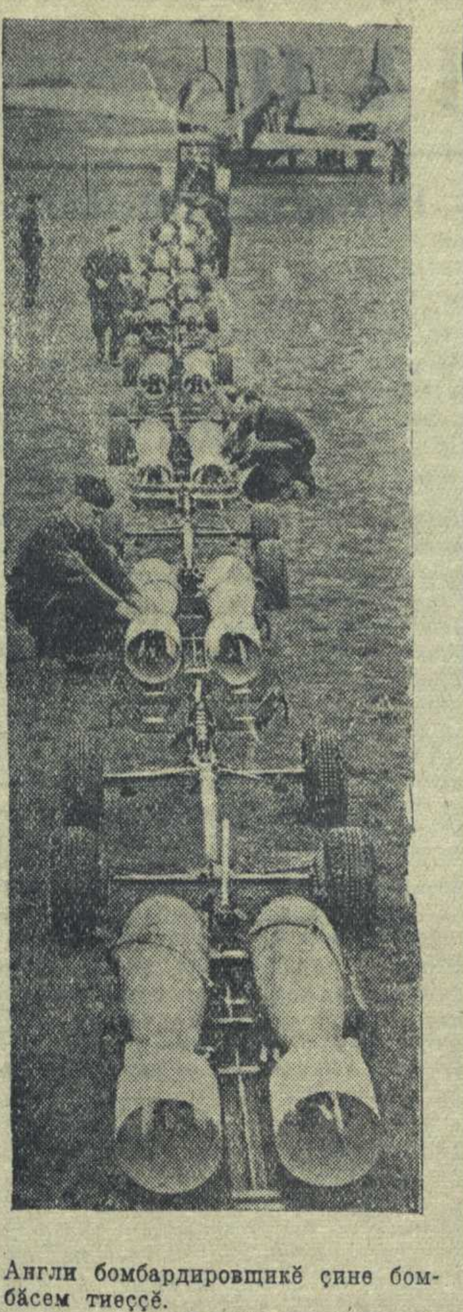

Англи бомбардировщикĕ çине бомбăсем тиеççĕ.

ТАСС фото-ÿкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Финляндири ĕççĕрлĕх

ХЕЛЬСИНКИ, мартăн 1-мĕш. (ТАСС). Ĕç тупаймасăр пурăнакан çынсен делегацийĕ февралĕн 25-мĕшĕнче Хельсинки хули пуçлăхĕ Туленхеймо патне пырса ăна петици панă. «Суомен социали-демократти» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, ĕççĕррисен хисепĕ çинчен калакан официальнăй даннăйсем чăннипе мĕн чухлине пачах кăтартмаççĕ, мĕншĕн тесен ĕççĕррисене нумайĕшне ĕç биржинче регистрацилемеççĕ. Профсоюзсем илнĕ даннăйсем тăрăх, вĕсен хисепĕ официальнăй отчетсенче кăтартнинчен темиçе хут пысăкрах. Ĕççĕррисен шутĕнче чернорабочисем кăна мар, тата квалификациллĕ рабочисем те йышлă. Уйрăмăнах çак хисеп строительствăри рабочисемпе хĕрарăмсем хушшинче пысăк».

—○—

Инçетри Чукоткăра

АНАДЫРЬ. Партин XVIII конференцийĕ ĕçленĕ кунсенче Чукоткăри чи лайăх работниксем Ветров, Верещагин, Лавров, Михайленко талăкĕпех хисеплĕ вахтăра пулнă. Конференци çинчен Мускавран панă материалсене илнĕ кунах округ центрĕнче — Анадырьте нумайлатса, вĕсене çийĕнчех çурмаутравăн чи инçетри вырăнĕсене çитернĕ. Партин округ комитечĕ агитаторсем пулма çĕр çынна яхăн уйăрнă, вĕсем поселоксенчи стойбищесенчи халăхсем хушшинче хăйсен тăван чĕлхипе калаçусем ирттереççĕ. Хĕрлĕ партăсем çитме йывăр вырăнсене конференци материалĕсене пичетленĕ округри хаçатсен номерĕсене çитерсе параççĕ, çак тĕлĕшпе вĕсем тăтăшах рейссем тăваççĕ.

Ача-пăча театрĕн çĕнĕ постановкисем

Чăвашсен ача-пăча театрĕ кăçалхи сезонра, 1940 çулти октябрь уйăхĕнчен пуçласа, виçĕ пысăк спектакль хатĕрлесе кăтартрĕ: Н. Хорьковăн «Пионерская застава» пьесине (совет патриотизмĕ çинчен), Е. Никитинăн «Кукша Иван» комедине (чăваш халăх юмахĕсем тăрăх çырнă пьеса) тата Ф. Ильинскин «Ивашкина воля» драмине (крепостной право вăхăтĕнчи пурнăçран).

Çак пур спектакльсене те пионерсемпе шкул ачисем хушшинче—хулара та, ялсенче те—нумай хут кăтартнă ĕнтĕ, çамрăк зрительсем вĕсене пур çĕрте те юратса йышăннă.

Хальхи вăхăтра Ача-пăча театрĕ хараç икĕ пьеса хатĕрлет: «Дочурка» тата «Мост». Пĕрремĕшĕ хальхи совет ачисен пурнăçĕпе вĕренÿне кăтартса парать, тепри—граждăн вăрçи темине çутатса парать.

Март уйăхĕн вĕçĕнче икĕ спектакльне те хулари ачасене кăтартма палăртнă.

Л. А.

Пĕр кашкăр тытнăшăн 150 тенкĕ укçа тÿлеççĕ

Чăваш АССР Совнаркомĕ кашкăрсемпе кĕрешес ĕçе организацилесси çинчен постановлени йышăннă. Вăл постановлени тăрăх, охотăна çÿрекен бригадăсене тата уйрăм çынсене преми памалла тунă. Заготовка организацисене панă кашни ватă кашкăр тирĕшĕн 150 тенкĕ, кашкăр çури тирĕшĕн 50 тенкĕ тÿлеççĕ.

Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариатне госохотинспекци валли кашкăрсемпе кĕрешес ĕçе организацилеме 30 пин тенкĕ укçа уйăрма хушнă.

Заготовка организацисене тата охотăна çÿрекенсен Республикăри клубне кашкăрсене тытма уйрăм бригадăсем тума хушнă. Бригадăсене пăшал пемелли хатĕрсем т. ыт. çителĕклĕ памалла тунă.

Заводри подсобнăй хуçалăх

Çĕмĕрлери «Большевик» заводра подсобнăй хуçалăх организациленĕ. Халĕ унăн 16 гектар çĕр пур. Кăçал унта тĕрлĕрен пахча-çимĕçсем лартма палăртнă. Сăмахран, çĕрулми 8 гектар çине, выльăх кăшманĕпе купăста икшер гектар, помидор пĕр гектар çине лартмалла.

Подсобнăй хуçалăхăн халĕ 4 пуç лаша, 4 плуг т. ыт. япаласем те пур, хăяр тата купăста вăррисене кирлĕ чухлех хатĕрленĕ. Апрель уйăхĕнче тата 16 ĕне илмелле.

Кунсăр пуçне тата подсобнăй хуçалăх территоринче выльăх витисем, овощехранилище, пурăнмалли çурт тума палăртнă.

(Хамăр корр.).

СПОРТ

„Спартак“ команди финала тухрĕ

Хоккей вăййипе республика кубокне илессишĕн пыракан ăмăртура Шупашкарти «Спартак» обществин команди кăçал ăнăçлă вылять. Вăл «Восход», «Строитель» командисенчен выляса илнĕ. Мартăн 2-мĕшĕнче «Спартак» команди Шупашкарти «Динамо» командипе тĕл пулса вылярĕ. Вăйăра спартаковецсем 4:0 шутпа выляса илчĕç.

Çапла ĕнтĕ «Спартак» команди финала тухрĕ, унăн Улатăрти «Динамо» командипе кăна вылямалла.

Йĕлтĕрçĕсен ăмăртăвĕсем

✦ Иртнĕ вырсарникун Шупашкарти йĕлтĕрçĕсен хулари ăмăртăвĕ пулса иртрĕ. Вăл ăмăртăва вырăнти коллективсем хутшăнчĕç. Йĕлтĕрçĕсем 20 километрлă дистанцине кайса килчĕç тата 10 километрлă военизированнăй чупура пулчĕç.

✦ Февралĕн 2-мĕшĕнче Ленинградра йĕлтĕрпе чупса Совет Союзĕнче мала тухассишĕн пыракан ăмăрту пуçланнă. Пирĕн республикăран вăл ăмăртăва паллă йĕлтĕрçĕсем Бурцев («Динамо») тата Гущина («Буревестник») юлташсем хутшăнаççĕ.

Хулари обществăллă организацисене пĕлсе тăма

Ыран, мартăн 5-мĕшĕнче, каçхине 7 сехетре, Чăвашгосфилармонин Концерт Залĕнче (Ленинградский урамĕ, 1-мĕш №-лĕ çурт) Чăваш АССР халăх поэчĕ **Семен Васильевич Эльгер** литературăра 20 çул ĕçленĕ ятпа чăваш совет писателĕсемпе хулари ĕççыннисен савăнăçлă пухăвĕ пулса иртет.

Чĕнÿ билечĕсене Чăваш Совет писателĕсен Союзĕн Правленине (Пичет Çуртĕ, 3-мĕш этаж, 30-мĕш пÿлĕм) пырса илмелле.

Чăваш ССП Союзĕн Правленийĕ.

Пĕлтерни

Паян, мартăн 4-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче докладчиксемпе агитаторсем валли **«Хĕрарăмсен пĕтĕм тĕнчери Коммунистла кунĕ çинчен»** темăпа инструктивлă доклад пулать. Докладчик—**Орленко** юлташ.

Доклад каçхине 8 сехетре пуçланать.

Партнабинет.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

ПЛАН

проведения лекций и консультаций для городских студентов-заочников Чувашского Пединститута на март 1941 г.

8/III—Лекция по основам марксизма-ленинизма на тему: „Теория и тактика большевистской партии по вопросам войны, мира и революции“, лектор тов. **Ивлев Д. В.** Начало в 8 час. вечера, каб. № 11 (Пединститут).

14/III—Лекция по основам марксизма-ленинизма на тему: „Сталинский план коллективизации сельского хозяйства“, лектор тов. **Железнов Я. Г.** Начало в 8 час. вечера, каб. № 11.

21/III—лекция по древне-русской литературе на тему: „Слово о полку Игореве“, как памятник русского героического эпоса“, лектор тов. **Поликарпов В. Т.** Начало в 8 часов вечера, каб. № 37.

28/III—лекция по истории древнего мира на тему: „Греческая культура“, лектор тов. **Иванов Ф. И.** Начало в 8 час. вечера, каб. № 24.

По окончании лекций проводятся консультации по указанным дисциплинам. Библиотека заочного отделения в дни лекций работает в вечернее время.

Заочное отделение Чувашского Пединститута.

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ БАЛАНС

Янгильдинской артели им. Кирова системы Чувашпромсоюза на 1 января 1941 года

(В ТЫСЯЧ. РУБ.)

АКТИВ	На 1 января 1940 г.	На 1 января 1941 г.	ПАССИВ	На 1 января 1940 г.	На 1 января 1941 г.
Основные средства	30,8	31,2	Фонды и резервы	14,8	21,0
Расходы за счет будущих периодов	0,3	—	Долгосрочные кредиты	92,3	103,2
Отвлеченные средства	2,6	7,1			
Убытки прошлых лет	16,2	32,8	Расчеты	25,1	83,2
Убытки отчетного года	16,5	23,2			
Предметы, не относимые к основным средствам	8,1	8,0			
Сырье, материалы и топливо	17,3	61,9			
Тара и запасные части	2,2	2,2			
Производство	3,9	9,2			
Готовая продукция	17,2	17,2			
Денежные средства	1,1	6,2			
Расчеты	15,1	8,4			
Междубалансовые расчеты	0,9	—			
БАЛАНС	132,2	207,4	БАЛАНС	132,2	207,4

Результат хозяйственной деятельности (в тысяч. руб.)

Расходы и убытки	На 1/I 40 г.	На 1/I 41 г.	Доходы и прибыли	На 1/I 40 г.	На 1/I 41 г.
От реализации продукции своего производства	1,8	17,3	Доходы от реал. продукции своего производства	2,4	—
Расходы и убытки разные	19,7	8,9	Доходы разные	2,6	3,0
			Убытки отчетного года	16,5	23,2
БАЛАНС	21,5	26,2	БАЛАНС	21,5	26,2

Председатель правления **Абдулин.**

Старший бухгалтер **Апраксин.**

Настоящий баланс рассмотрен и утвержден балансовой комиссией Чувашпромсоюза от 31 января 41 года, протокол № 21.

Председатель балансовой комиссии Чувашпромсоюза **Шишкин.**

В балансе Канашской артели „Швейник“, опубликованном в газете „Чăваш Коммуни“ от 26 февраля с/г. за № 47, по вине артели допущена ошибка: в графе по счету прибылей и убытков по ст. 2 (доходы от списания задолженности за истечением сроков исковой давности) цифровых показателей нет, вместо тире следует поставить 0,3.

Правление артели „Швейник“.

ЧЕБОКСАРСКОЙ МЕЖРАЙБАЗЕ ЧУВАШПОТРЕБСОЮЗА

СРОЧНО ТРЕБУЮТСЯ

СКЛАДСКИЕ РАБОЧИЕ

Она же сдает подряд НА ВЫГРУЗКУ и ВЫВОЗКУ соли из баржи.

С предложением обращаться: гор. Чебоксары, ЧАССР, ул. Карла Маркса, д. 3, 2-й этаж, ком. 4. Дирекция.

КРИТИКĂПА БИБЛИОГРАФИ

АЛЬМАНАХ ÇИНЧЕН

Пирĕн умра «Илемлĕ литература» альманахăн 3-мĕш номерĕ выртать.

Чи малтанах М. Трубина çырнă «Хÿтĕ вырăнта» ятлă повеçĕн юлашки пайне вулатпăр. Ку произведени пуçламĕшĕ альманахăн 1-мĕш кĕнекинче пичетленсе тухнă. Повесть колхоз строительствинчи кĕрешÿ çинчен, кашни колхозникĕн, кашни совет çыннин хăйĕн сисĕмлĕхне çивĕчлетсе пыма кирли çинчен каласа парать. Повеçе вуласа тухсан, автор хăй умне лартнă задачăна ăнăçлăн пурнăçлани курăнать. Повеçри геройсем—чăн пурнăçри çынсем, вулакан вĕсенчен хăшпĕрисене юрататъ, хăшпĕрисене курайматъ. Чĕлхе тĕлĕшĕнчен илсе пăхас пулсан, повеçре çитменлĕхсем чылай вара, ку енчĕ автор чĕлхе тĕлĕшпе çителĕклĕн тăрăшса ĕçлеменнине кăтартатъ. Повеçĕн юлашки пайĕнче пачах начар пуплевсем («Таня пĕрремĕш класра **вĕреннĕ** чухнех аван **вĕреннĕ**») тĕлпулаççĕ.

Повеçре вулакансемшĕн ăнланма йывăр вырăнсем те пур. Акă Михук пĕр кĕркуннех кил-çурт туса лартнă, выльăх-чĕрлĕх туяннă, ялти пурнăçне майлаштарса янă. Иванов колхоз фермине шыв илесрен çăлса хăварнине кăтартакан вырăна та тĕплĕн туса çитереймени курăнатъ.

Çапах та, повесть содержани тĕлĕшĕнчен начар мар, чĕлхе тĕлĕшĕнчен пулсах çитеймен.

Малалла, виççĕмĕш кĕнекере, Ухсай Яккăвĕн сăввисене вулатпăр. Сăвăсем оригиналлă. Анчах ку сăвăсенче вырăнĕ-вырăнĕпе поэт чĕлхе çине ответлăха туймасăр пăхни палăратъ. Сăмахсене шухăшламасăр çырнă: пĕр сăвăра — «Çурхи кунра», тепринче «кĕрхи кунта» тенĕ, «вĕри пăсланнă çĕрулмийĕ çинĕ майăн», «тополь ÿхĕрет», «сывлăш шăрçисем» тесе калаçнине илтменччĕ эпир.

Ку кĕнекере Е. Эллиев писателĕн икĕ калавĕ пичетленнĕ. «Çĕнĕ хак» калавăн тĕп шухăшне автор сăмахĕсемпе каласа пама пулатъ: «революци хыççăн çынсен ăнланăвĕсем мĕн пур япалана çĕнĕ хак пачĕç. Ĕлĕкхи пурнăç çакса янă ярлык кивве тухрĕ, юрăхсăра тухрĕ». Калаври геройсен образĕсем пурнăçри пек витĕмлĕ тухнă. Кĕнекере пичетленнĕ произведенисемпе танлаштарсан, «Çĕнĕ хак» калав аваннисенчен пĕри пулса тăратъ.

«Чĕре патĕнче» калавăн шухăшĕ—патриотизм:

«Каяссинче мар ĕç—эпир ватă та-ха. Ытла чĕре патĕнче туятăн-çке хальхи вăрçа. Хăвăн килçуртшăн çапăçнă пекех. Çавă мана тĕлĕнтерет. Вăрçăра пулмасан та, вăрçăри пекех çунса тăратăн,—тет Элександр пичче, çапăçура пулнă ывăлĕ çырса янă çырăва вуласан».

Анчах ку калав малтанхинчен начартарах. Чĕлхе тĕлĕшпе çителĕклĕн ĕçлемен: «кăвак куçлă Самар вырăсĕ» евĕрлĕ пуплевсем чылай.

Куçарнисенчен ку кĕнекере А. С. Пушкинăн «Бахчисарай фонтанĕ» пур. Ăна вырăсларан Иван Ивник куçарнă. Куçару çинчен калаçни фактсемсĕр ан пултăр тесе, чи малтанхи строфана епле куçарнине илсе пăхар.

Пушкин:
«Гирей сидел, потупя взор;
Янтарь в устах его дымился;
Безмолвно раболепный двор
Вкруг хана грозного теснился
Все было тихо во дворце;
Благоговея, все читали
Приметы гнева и печали
На сумрачном его лице.
Но повелитель горделивый
Махнул рукой нетерпеливой.
И все, склонившись идут вон»—

тенине Ивник çапла куçарнă:

«Гирей ларать пуçне усса;
Мăкăрланса çунать янтарĕ; (?)
Хаяр кăна куçран пăхса
Тарçийĕсем тăраç, мăнтарăн.
Питрех те шăпăрт кĕрменте:
Тарăхупа сĕм хуйхă йĕрĕ
Выртать кураççĕ халĕ пурĕ,
Гирейĕн тĕксĕм питĕнче.
Анчах та хан тÿссе çитмерĕ, (?)
Аллийĕпе мăнаçлăн сĕлтрĕ:
Саланчĕç пурте çийĕнчех».

Ивник куçарăвне вуласан, Гирей чĕлĕм туртнине пĕлме çук, темле майпа янтарь мăкăрланса çунать; хан мĕне тÿссе çитеймен-ши тата? Малтанхи строкарах Пушкин текстĕнчи ăнланусенчен çурри Ивник куçарăвне кĕмест.

Пĕтĕм поэмăна куçарни çинчен те çавнах каламалла. 549-мĕш йĕркерен пуçласа 559-мĕш йĕркене çитиччен — 10 йĕркене—вуçех куçармасăр сиктерсе хăварнă.

Çапла вара, пĕтĕмĕшпе илсен, поэмăна куçарас ĕçе çуррине çеç тунă. Çак çурмаран тунă ĕç те «Илемлĕ литература» альманаха вырнаçма пултарнă.

Кунтах тата Ялавин çырнă «Çăлăнăç сулĕ» ятлă пилĕк пайлă пьеса пичетленнĕ. Пьесăна вуласа тухсассăн та, унăн содержанийĕ пуçа юлмасть. Вулаканшăн пьеса геройĕсем пурте пĕр пекех: юратмалли те çук, тарăхтаракканни те çук. Вулакан мар, автор хăй те пьесăри геройсене палласах çитеймест: акă пьеса пуçламĕшĕнче «Кĕтерне—салтак арăмĕ» тенĕ, пьесăра Кĕтерне Эрхип арăмĕ пулса тăрать. Действисем те пурнăç законĕсем тăрăх мар, автора çавăн пек кирлишĕн кăна пулса иртеççĕ. Хăш чухне тата автор та хăйĕн геройĕсемпе ним тума та аптăрать. Акă пьесăн пиллĕкмĕш пайĕнче, пĕрремĕш картина пуçламĕшĕнче, Вирка пĕр действи хушши ахаль, нимĕн тумасăрах ларать. Юрать ăна автор пĕр действи хыççăн тухса каймалла тунă! Пьесăна вуланă чух пукане театрĕнче пуканесене çиппе туртса вылятнине курса ларнă пек туйăнать.

Ку пьесăна чĕлхе тĕлĕшĕнчен пăхсан та автор тăрăшни курăнмасть. «**Хăй** мана тăхăр сехетрен кил терĕ, **хăй** таçта тухса чупнă», «**Эсĕ** ман патăмра пурăннă чухне **эсĕ** кучер пулаттăнччĕ...»—çакăн пек тĕслĕхсене час-часах курма пулать.

Пĕр сăмахпа каласан, пьеса содержани тĕлĕшĕнчен те, чĕлхе тĕлĕшĕнчен те, композици тĕлĕшĕнчен те пулса çитмен. Ăна альманах редколлегийĕ кăна илемлĕ литературăна савăлласа кĕртнĕ.

Юлашкинчен Çеçпĕл Мишши çинчен çĕнĕ материалсем вулатпăр—вĕсем интереслĕ. Критикăпа библиографи пайĕ пулас номерсенче пысăкрах пуласса шанатпăр. Хроника кивелнĕ.

Альманахăн виççĕмĕш кĕнекине вуласа тухнă хыççăн унăн пахалăхĕ аялти вырăнта тăни курăнать. Содержани тĕлĕшĕнчен пушă произведенисем пур. Чĕлхе тĕлĕшĕнчен альманахри произведенисем пурте пекех якалса çитмен: авторсем çителĕксĕр ĕçлени альманах редколлегийĕ вĕсене кун çинчен асăрхаттарманни палăрать.

Редколлеги альманах материалĕсене организацилес ĕçе шухăшламасăр туса пынине те асăнмалла. Пĕрре пичетре пулнă произведенисем («Джангар» эпос сыпăкĕ т. ыт. те), йăнăш шухăшлă произведенисем тата начар произведенисем альманахра вырăн тупнине çавăнпа кăна ăнлантарма пулать.

Чăваш Совет Писателĕсен Союзĕн Правленийĕ альманаха кăларас ĕçе кирлĕ пек йĕркелессе шанатпăр.

А. ОРЛОВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0,67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн —4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0,88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн—2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналĕн—6—23, «Ленин çулĕпе» журналĕн—0,85, издательство конторин—023.

НТ 2594. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 146. Ф. Б. 58×84 п. л.